

Тем, что эта книга дошла до Вас, мы обязаны в первую очередь библиотекарям, которые долгие годы бережно хранили её. Сотрудники Google оцифровали её в рамках проекта, цель которого – сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Эта книга находится в общественном достоянии. В общих чертах, юридически, книга передаётся в общественное достояние, когда истекает срок действия имущественных авторских прав на неё, а также если правообладатель сам передал её в общественное достояние или не заявил на неё авторских прав. Такие книги – это ключ к прошлому, к сокровищам нашей истории и культуры, и к знаниям, которые зачастую нигде больше не найдёшь.

В этой цифровой копии мы оставили без изменений все рукописные пометки, которые были в оригинальном издании. Пускай они будут напоминанием о всех тех руках, через которые прошла эта книга – автора, издателя, библиотекаря и предыдущих читателей – чтобы наконец попасть в Ваши.

Правила пользования

Мы гордимся нашим сотрудничеством с библиотеками, в рамках которого мы оцифровываем книги в общественном достоянии и делаем их доступными для всех. Эти книги принадлежат всему человечеству, а мы – лишь их хранители. Тем не менее, оцифровка книг и поддержка этого проекта стоят немало, и поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые меры, чтобы предотвратить коммерческое использование этих книг. Одна из них – это технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас:

- **Не использовать файлы в коммерческих целях.** Мы разработали программу Поиска по книгам Google для всех пользователей, поэтому, пожалуйста, используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- **Не отправлять автоматические запросы.** Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого рода. Если Вам требуется доступ к большим объёмам текстов для исследований в области машинного перевода, оптического распознавания текста, или в других похожих целях, свяжитесь с нами. Для этих целей мы настоятельно рекомендуем использовать исключительно материалы в общественном достоянии.
- **Не удалять логотипы и другие атрибуты Google из файлов.** Изображения в каждом файле помечены логотипами Google для того, чтобы рассказать читателям о нашем проекте и помочь им найти дополнительные материалы. Не удаляйте их.
- **Соблюдать законы Вашей и других стран.** В конечном итоге, именно Вы несёте полную ответственность за Ваши действия – поэтому, пожалуйста, убедитесь, что Вы не нарушаете соответствующие законы Вашей или других стран. Имейте в виду, что даже если книга более не находится под защитой авторских прав в США, то это ещё совсем не значит, что её можно распространять в других странах. К сожалению, законодательство в сфере интеллектуальной собственности очень разнообразно, и не существует универсального способа определить, как разрешено использовать книгу в конкретной стране. Не рассчитывайте на то, что если книга появилась в поиске по книгам Google, то её можно использовать где и как угодно. Наказание за нарушение авторских прав может оказаться очень серьёзным.

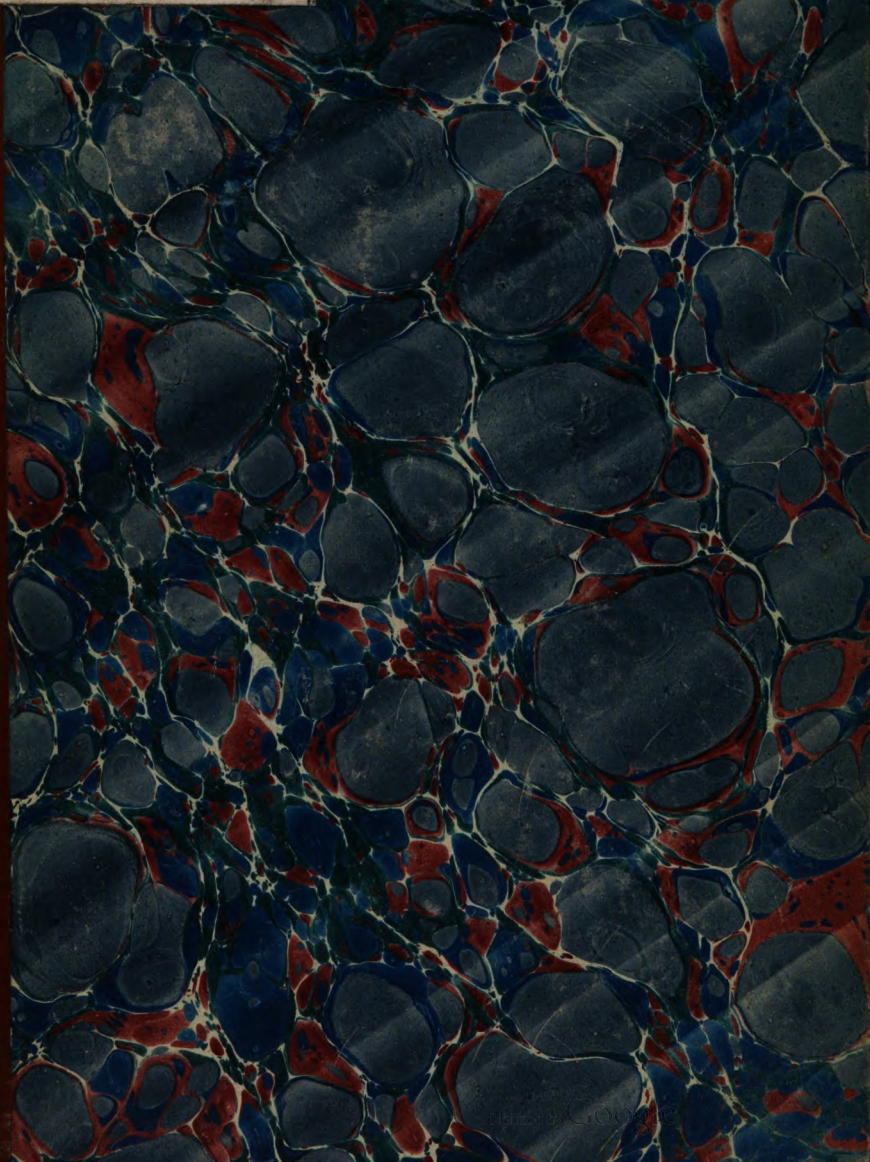
О программе

Наша миссия – организовать информацию во всём мире и сделать её доступной и полезной для всех. Поиск по книгам Google помогает пользователям найти книги со всего света, а авторам и издателям – новых читателей. Чтобы произвести поиск по этой книге в полнотекстовом режиме, откройте страницу <http://books.google.com>.

NATIONALBIBLIOTHEK
IN WIEN

165628-B

Neu-

Österreichische Nationalbibliothek

+Z253004206

165628 - B

ГОСТИНЕЦЪ

РУСКИМЪ

ЛЪВЪИЦАМЪ

пересилае

В. Гриньковъ.

ЛЪВОВЪ.

Печатня М. Ф. Порембы.
1862.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Неразь чувъ я, якъ нашѣ чеснѣ женщины и старшіи и молодшіи и молоденькіи жалувалися на недостатокъ русскихъ книжочокъ такихъ, котріи бы ихъ могли забавити, развеселити — або часомъ хотъ нуды бѣдѣгнати; чувъ я, якъ неразь при забавахъ русинки, мовъ тѣи ласіи кѣточки, за солоденькими ласокусами русскихъ думокъ, пѣсень, повѣстей, небилідь, и т. д. вздыхали; бѣднѣ, вздыхали и вздыхаютъ, а ту, якбы на злѣсть, бачите, ледво тѣлько: десв — щось — колісь — и то мовъ де зъ пѣдъ камня выслізнеся, та для нихъ кайне — но и то, хотъ вже и появитя, то Господь знае, якъ ему розбѣгнутися — не мовлю уже по дѣлѣи нашѣи Руси, але хотъ ино на кѣлька миль кругомъ, — но меньше о тое!

Видячи отже справедливое зажалѣнѣ Ваше, Вы дробненькіи, пахнучіи Цвѣточки русской нивы, Вы краснѣ Зѣрочки нашего неба,

чесныи Дѣвиць, складаю Вамъ той маленькій, по́сный Гостинець, — пріймѣть его такъ ши-ро, якъ ши́ро я его Вамъ пересилаю, пріймѣть его, хоть ѓнъ убогій. Ино несадьтъ, некла-дьтъ го по́дъ лавою, бо то знайте ч. Панянки, хоть ѓнъ и не въ паньскихъ рукахъ, не при паньскихъ столахъ выгладився, але по́дъ соломяною стрѣхою, по́дъ голымъ небомъ, на морозъ и слоть собѣ такій выкохався — то таки негодилобыся, щобысьте нимъ погоржу-вали, бо то, бачите, рускій Гостинець для ру-скихъ Дѣвиць!

Если го хто ненавсмакуе си, — га! — то хоть на непрошеного гостя прошу несер-дѣтся; бо то дѣвчина еднымъ тернкимъ слѡв-цемъ, еднымъ кривымъ усмѣхомъ своихъ усто-чокъ глубше христянина зранить, якъ сукова-тый, ѓдкій языкъ якого строого критика; а если же Вамъ мѣзерный, но ши́рый той даръ надобится, то скажѣтъ, а я Вамъ незадовго ще хоть едень такій, а може и смачнѣйшій трохи, въ моимъ для Руси теплѡмъ серци выгрѣю.

В. Гриньковъ.

РУСКІИ СЕРЦЯ.

I.

— — — Дуже цікаве!
Якъ козакъ чорнявий —
Пбдъ вербою, надъ водою,
Обнявшись сумуе;
А Оксана, якъ голубка,
Воркуе, цѣлуе;
То заплаче, то зомлѣе,
Головоньку схилить:
„Серце мое, доле моя!
„Соколе мой милый!
Мой! — „ажъ вербы нагнулись
Слухать такую мову.

Шевченко.

Стоять хуторъ ¹⁾ невеличкій надъ Днѣпромъ ²⁾ рѣкою,
Въ томъ хуторѣ господарить Козачка зъ дочкою;
Господарить удовиця, а о томъ не знае,
Що дѣвчина, ей дитина, съ хлопцемъ ся видае;
Видаеся одъ недавна, якъ ходить по воду
Зъ сиротою бѣднымъ, хоть й онъ козацкого роду.
Мавъ онъ батька, матѣрь, хату — но все пси лукави
Порѣзали, зруйновали въ поганьскій выправѣ,

И бнѣ тѣлько изъ родины, остався послѣдній,
Бурлаковавъ ³⁾ сиротою — каратавъ свѣтъ бѣднѣй.
Бурлаковавъ сиротою, при людехъ тулився,
Ажъ ось бѣднѣй въ оченятахъ Марунѣ влюбився.
Полюбило едко друге, та и нѣдѣ дивного;
Ось якъ въ свѣтѣ все буває, що свѣй знайде свого —
Такъ бывало собѣ сядуть, обѣмуться, стиснуть,
„Серце! — любко!“ усмѣхнуться, а слезонькѣ блиснуть
Якъ росонька на цвѣточкахъ зъ оченятокъ красныхъ,
И такъ мило засіяють, мовъ свѣтъ збрѣкъ ясныхъ.
— Таки они все бывали мовъ дѣти щасливи,
И таки все весели, таки щобетливи, —
А нынѣ щось таке впало — плачуть все обое —
Побѣлѣли, посумѣли — чи лихо яке
Въ ихъ серденька молоденькѣ влѣзло та щипае?
Лихо! лихо! — ось ей милѣй маетку немає;
А козачка дозналася якось черезъ люде,
Насварила, що зъ любви ей нѣчого nebude,
А козачка тверда баба, уперта до того,
Що якъ скаже, то й на крихту непопуститъ своего;
„Недама“ — каже — „тя за него, чей я си козачка!
„А ты око въ головоуцѣ, моя единанка;
„Недама тебе, ты маетна, а бнѣ — ось не скажу! —
„Мѣривъ свѣты — зъ нимъ ти, серце, свѣта не заважу“
Тому тужать обидвое — якже й не тужити?
Мати ёй вже и по воду не каже ходити.
Але серцю, що полюбить, трудно розказати,
Щобъ забуло, не любило — та якъ перестати?

„Ахъ, я бѣдный!“ — зѣткнувъ хлопцеъ тяжело и такъ кажетъ
„Милый Боже, чему такъ несчастенько наше?
„Таже и мене породила козацкая мати,
„Чомужь въ свѣтъ я немаю нѣ долѣ, нѣ хаты?!
„Чому я такъ несчастливый, чижь я ся немолю,
„Чи не хожу я до церкви, — заножь лику долю
„Дашь мѣнѣ бѣдакови? — ахъ Боже, мой Боже,
„Чому бѣдный ту на свѣтъ такъ жити неможо,
„Якъ другіи жють люде, въ гараздѣ, спомою? —
„Ахъ чомужь Ты неакривъ мя землею сырею?“ —
И заплакавъ козаченьку — сполонѣло личко —
„Марусеньку, сердце, цвѣтко, ахъ перепеличко,
„Ластовоньку, зорко красна, поглянь ще на мене!
„Най надивлюсь въ твои очка — бо мене пожене
„Лиха доля въ свѣтъ далеко, завтра любѣ ще нивнѣ,
„Розлучить мя, роздѣлитъ мя одѣ моей Маринѣ; —
„Будь здорова и щаслива! — а я знову въ свѣтъ
„Геть погоню, моей долѣ и щастя глядѣти;
„Знайду долю, то поверну, соколомъ поверну,
„А не найду — то Богъ знае, де я ся оберну;
„Тогда забудь, щось любила, забудь о Иванѣ
„Серце, любко, будь здорова! — забудь о Иванѣ!“
Хтѣвъ летѣти — но ей очи зломали му силы,
Она зблѣдла, чорніи очи слезою заплакли —
„Ивасуно, мой сокола — чи вже мя не любишь?
„Защоць мене покидаешъ — защо мене губишь?
„Непокидай мене милый, щожь я тобѣ винна,
„Я упрошу свою маму, тажь я ей дитина,

Ужюю ѣ ще — упрошу — ахъ сердце Иване!
Якбы менѣ тогды жити, якъ тебе нестане,
Якже менѣ, що ты мовишь, о тобѣ забути,
Борше бы ми у могилѣ прійшлося лягнути,
Ты незнаешь якъ то — сердце тебе полюбило,
Якъ му любо коло тебе — якъ при тобѣ мило,
Вложи руку ту — на сердце, чуешь якъ товчеша?
Якъ покинешь то оно такъ въ куснѣ розпадется!“
И сердечный жаль ся вылявъ слезкою рѣсною,
„Непушу тя! — ахъ возьми и мене зъ собою.“
И повѣсилась на шия — рученькѣ ся вѣбли,
Та тримали, непустили, покѣ непѣмѣли;
Жаль за сердце стиснувъ хлопця, тяжко ся зробило,
Немавъ силы понехати то, що сердцю мило;
Такъ стоять и голубятся — сонце спочивае —
За дочкою мати кличе, шукае, гукае,
„Завтра сердце!“ — „завтра? — добре!“ добранѣчь повѣла,
И мовъ ласичка тихенько до дому побѣгла.
Иванъ ходять по надъ берегъ, та думку думае,
Закурився, засмутився, на Днѣпрѣ поглядае,
Якбы въ Днѣпрѣ его доля, та щастье сидѣло;
Поглядае тай вздыхае, бо серденько мѣло.—
По Днѣпрови, по славутиномъ чайки ⁴⁾ мчать легенкѣ,
А въ нихъ ѣдутъ, въ пѣсню звонять буйнѣ козаченькѣ,
Гремятъ въ славу козаченькѣ, ажъ Днѣпръ ся вгинае,
Ажъ трясутся очерета — а гомѣнь гукае:

Гейже вѣльнѣ козаки,
Покидайте байраки! ⁵⁾

Баболюбы, хлѣборѣбы,
Нуже зъ нами на чайки!
Пивники и плугарй,
Колодѣи, рыбарй,
Нуже на чайки, козаченькй,
Погуляемъ по Днѣпрѣ!
Хто нещасный, небогаты,
Кому доля нейде въ ладъ,
Кому славы, кому злота,
Гайда зъ нами въ Цароградъ!

Такъ гукали, выкрикали козаки охочй, —
Иванъ слухавъ, задивився вытрѣщивши очи,
Горко нѣбы усмѣхнувся — зъ сердечного болю, —
Тай збратався съ козаками, щобъ знайти си долю.
Стали собѣ козаченькй нанѣчь спочивати,
А ѡнъ побѣгъ до дѣвчины, щобъ ся попросати,
„Серце!“ каже „будь здорова! — Я ѣду въ выправу
„Съ козаками до поганця по злото, по славу.
„Въ ту нѣчь — нынѣ — ѣду любко — неплачь сердце мило!“
Тай самому по личеньку слезы съ покотили —
„Погуляю въ Цароградъ и незабавлюся,
„Нѣмъ веснонька розменеса я назадъ вернуса.
„Зъ доленькою щасливою вернуса до тебе,
„Тогда смѣло мою любку пригорну до себе,
„Пригорну ты мило, широко, зазулько миленька!
„Пригулублю — посажу ты ту — коло серденька,
„Приберу ты въ адамашки, шовки моя пташко“ —
— „Мой голубку! — я трясуса — менѣ щось такъ тяжко, —

Ту, ту — мильй, щось мя давить, роспірае горе,
Я боюся, ты впрѣнешь де въ розгуканомъ мори,
Лювь полюбишь инну дѣву! — або вбють Татари,
А мене такъ черезъ тебе положуть на мари!“ —
И прилягла тоскнымъ серцемъ до сердца Ивана.
Онъ стиснувъ ѳ зъ любви чистой и каже „Кохана!
„Серцю моему дорогая! мовишь безъ розваги —
„Кажешь, я полюблю инну? — чи хочешь присяги?
„То ось слухай, слухай мила, сли полюблю инну,
„Най невернѣ въ свату землю, въ нашу Украйну!
„Най той мѣсяць, що такъ сумно еудесе во небѣ
„Менѣ згасне! — Най веснонькѣ не обачу въ стовѣ!
„Най ми сердце, що тя любить, то сердце горяче
„Скаменѣ!“ — А дѣвчина все плаче тай плаче.
— „Досить любко! Богъ съ тобою, не плачь, успокойся!
„Я поверну не загину — ахъ, сердце! — не бойся!
„Будь здорова! — будь здорова! — молися до Бога,
„Щобъ щастилась намъ дорога, — далека дорога —
„Будь здорова! — — — — —
— — — — — и зникъ козакъ межи байраками —
— Й чайки зникли, тѣлько дѣва зѣстала зъ гадками.

II.

— Я думаю:

„О Брже мой милый!

„Онъ сирота, — кто безъ мене

„Его привтае?

„Хто про долю, про недолю,

„Якъ я, роспитае?

„Хто обійме, якъ я, его?

„Хто душу покаже?

„Хто сиротъ убогому:

„Люблю тебе, — скаже?“

Шевченко

Вже зацвили въ степѣ луги,

Вже и лѣто ся минае,

Невертають степу други,

Иванъ такожъ невертае,

А Маруня день и нощь плаче:

„Де ты бавишь мѣй соколе,

Де ты въ свѣтѣ мѣй козаче,

Я безъ тебе всхну новоли!

Ой вертайже мѣй миленькій,

Тебе мила выглядае,

Черезъ тебе жаль тяженькій

Ея серце роздирае;

Цы ты въ водахъ утопился?

Цы въ неволи усыхаешь?

Цы въ турчиныцѣ де влюбился,

Ахъ, чомужь ты невертаешъ!“ —

Такъ заводитъ красна мила,

Цвѣтвѣночки выплѣтае,

Слезоньками поросила,

И на воду такъ пускае:

„Плыньте, плыньте изъ водою,

Плыньте Днѣпромъ геть—на море!

Несѣтъ слезоньки съ тоскою,

Мого серця горе — горе.

Ой несѣтъ ихъ, шумни фалѣ

До Ивана, ахъ швиденько,

Скажѣтъ ему мои жалѣ,

Скажѣтъ, якъ мнѣ ту тяженько;

Що безъ него, мовте, трудно

Мнѣ на божомъ свѣтѣ жити,—

Що безъ него кучно, нудно!—

Охъ, кобъ можна нелюбити!

Бо щасливша та дѣвчина,

Що нетужитъ, що нелюбить,

Що жіе си якъ дитина,

Молоденькихъ лѣтъ негубитъ.“ —

„Що ся журишъ, нарѣкаешъ?“

Загаморѣвъ голосъ грубий,

„Я ти скажу, якъ незнаешъ,

„Де Иванъ твоѣй — другъ твоѣй любый.

„Онъ жіе ще, я го знаю,
„Его долю ти розкажу,
„Бо ось власне зъ за Дунаю
„Повернувши съ пѣсневъ лажу.
„Лажу, щобы розказати
„Украинѣ про еї дѣти,
„Про неславу заспѣвати, —
„Слухай доню, красный цвѣте!“

„Старець вдаривъ струны сръбнї,
Струны дивно заскомѣли,
Зъ нихъ розлявся томъ жалѣбный —
Дѣвѣ личка сполонѣли.

„Плынуть, плынуть козаченькї по середопостѣ,
Тай поплыли, поѣхали до Турка у гостѣ.
Плыли, плыли соколонькї въ Царьгородъ въ гостину,
Зажурились у дорозѣ про лиху годину;
Яка буде ихъ тамъ доля, незнати, незнати,
Занедужавъ батько Гира, мусѣвъ умерати!
Хтожъ чувавъ то, щобы козакъ съ твердою душею
Такъ спокѣйно вмеръ на чайцѣ смертію своею?
Заспѣвали „вѣчну память“ старшинѣ старому,
Сами радять, чи на море, чи плысти до дому;
Ой згрѣмѣло зъ одной чайкї, ажъ Днѣпро злякався,
Гурра, въ море! — не на тое плывъ я, быль вертався;
Не на тое козакомъ я зъ козака родився,
Щобъ по степѣ безъ таланту, безъ долѣ тулився.
Хто некозакъ най вертае, но я невертаю,
Покї долѣ си на свѣтѣ де небдитаю —

Духъ козацкій тою — шаблевъ таланту наструже! —
— Добре каже! всѣ загули; добре Йване друже! —
Такъ всѣ плыли въ чорнѣмъ мори и неоглядались,
А за ними въ кѣлька сотень бѣсуряне гнались.
Подвоили козаченькій старого медопьку,
Плыли, плыли та дрѣмали, забули журбоньку,
Ой дрѣмають, незважають на вражій козиры;
Бо небуло меже ними старенького Гиры;
Бо небуло батькѣвъ старшихъ, щобы ихъ збудити,
Щобъ сказати, якъ имъ можна ворогѣвъ згубити.
Ой неvestigли козаченькій въ задѣ ся оглянути,
А вже вкола Туркы выли мовъ собакы люты;
— Алля! Алля! ⁶⁾ — все ревѣли, ажъ море ходило,
Не едное молодое сердце загужило!
Обступили — повязали — ажъ соромъ казати!
Пять кѣпъ хлопцѣвъ навязали, — охъ! Пречиста Мати!
Соромъ, соромъ, дѣти волѣ повязатись дали
Якъ телята! — гей молодцѣ, чисте то чували?!
Цысьте чули, щобы козакъ украиньской волѣ,
Дався везти, — соромъ, соромъ! — живцемъ до неволь,
Повязали тай повезли козакѣвъ всѣхъ триста,
Еденъ тѣлько имъ недався — старий бандуриста.“ ⁷⁾

„Неомѣвай! — отри слезы, козацкая доню!
Пѣйду по всей Украинѣ и хлопцѣвъ вагою,
Щобъ недали пропадати душамъ христьянскимъ;!!
Щобъ ѡдбѣяи — ѡдѣмстили другѣвъ посамъ погамь-
скимъ.“ ⁴⁾

Замовкъ старецъ, а бандурка
Гула степомъ — промовяла.
„Соромъ, соромъ! — Гей на Турка!“ —
Орловъ зъ степу въ сѣчь ⁸⁾ згаряла.
„Орли рускій, цвѣтъ соколы!
Злетѣтъ зъ степу погуляти,
Вашй други у неволи —
Свободу имъ треба дати!“

Збѣгло лѣто — зима впала,
И веснонька зновъ настала;
И ще лѣто едно сплыло —
Дѣвы сердце ся топило,
Въ росу чисту ся топило,
Оченятами сплывало —
Журилося и тужило,
Съ кождымъ въздыхомъ всыхало. —

Геть тамъ въ дали одъ Хутору
Козацкои удовицѣ
На багнискахъ чернобору
Прибувала чаровницѣ.

Про ню чути було зъ давна,
Що всѣ зѣля она знае,
Зъ ворожбництва веоды слава;
На все лѣкй — чары мае! —

По багниску огникъ жрѣе,
Средь багниска стоить кучѣ,

Кругомъ кучи ся жовтѣ
Тайныхъ чарѣвъ цвѣтъ могучій.

Коло цвѣта гадь и жабы,
Ящѣрочки смуговаті
И падалецъ волохаті,
Бачно скарбъ пильнують бабы.

Коло кучки на пеньочку
Сидить борѣвъ тыхъ царичѣ,
Задягнена йно въ сорочку,
Якъ бѣсъ страшна чарѣвницѣ.

Сидить вѣдьма, якъ нѣчь сѣра,
Коцюбовъ ся підпирае, —
Ажъ бридь! — тѣлько суха скѣра
Криві кости ще тримае.

Въ щекахъ острій штири зубы,
А всѣ штири мѣцнї, грубї,
Мовъ то зубы въ ней волови —
Цицки высятъ мовъ коровѣ.

Цицки смокчуть ажъ два вужи,
Голсватї, чорнї, дужи
А она пестить ихъ, глади,
И охочо кормить гади.

Зъ люцкой чашки черепъ въ приску
Варить рѣзньї зѣля — чары —
Гучать совы при огниску,
Поликають зъ чашки пары.

Коло вѣдьмы десь ся взяла
Якась бѣла, якъ снѣжочокъ
Дѣва смутна и мовчала,
А тряслася мовъ листочокъ. —

Страшна вѣдьма у багнвици
Змылася — тай такъ окрѣпъ хлѣпче —
Що похлѣпче — то засвище —
Мовъ крукъ краче — то щось шенче.

Потѣмъ й вѣдьма занѣкла,
Довго, довго нѣць некаже —
Ажъ ось яразъ зашипѣла:
„Шо ми скажешъ, дѣвко враже? 9)

Штань ту ближше коло мене!
Бачу ты шя шось клопочешъ —
На — той прутикъ штишни въ жмени,
Най вгадаю, шо ты хочешъ.

Най ши мглиштый швѣтъ ѡдшлюю —
Ага! — шухай — перше вшего --
Ты жа милымъ шохнешъ доюю, —
Ажъ жлетѣлабышь до него? —

Хлопечъ тожій — но убогій —
Грижуть пута рукы — ноги —
Онъ штрадае — но въ надѣи —
Его шерче любить — млѣе —“

„Серце Йвана?! — ахъ бабуню!“
Молятъ дѣва -- „будьте, прошу,

„Такъ ласкаві на Маруію —

„Бо тяженькій жалъ ту — ношу!

„Ахъ скажѣтъ менѣ бабулю :

„Е де въ свѣтъ така сила,

„Щобы дѣвчину въ зазулю,

„Въ пташочку переиѣвила ?

„Щобы можна куда хгѣти, —

„Черезъ лѣсы, степы, боры,

„Черезъ воды, черезъ горы,

„Воздухомъ перелетѣти ?“

„Въ м о и х ъ жѣляхъ е та шила,

„Шю якъ шхочу, то дѣвчину

„Въ кожду пташку перекину,

„Уберу ѣ въ пѣрье, въ крила,

„Крила дамъ ѣй шѣ папороти,

„Пѣрье жроблю жѣ жовточѣвѣта,

„Дамъ бешпечній обороты,

„Шо полетитъ ѣ на край шѣвѣта.“

„Ахъ бабуньцю, дайте раду,

„Эгойте ми тугу тяженьку,

„Змѣнѣтъ мене въ зазуленьку,

„Най лечу до Царограду!“ —

„Почкай дѣвко! небудь шкора,

„Дай ми перше жѣ пальчя крови!

„Бо якъ недашь, — шкода мовы!

„Ту нежможе ничь покора! —

Конче треба нѣ того — пальця
Колька кропель, — й то до пары,
А бежъ нихъ булибы чары
Вшѣ бежшильнй — дарма праця —“

„Крови дати я немогу,
„Бо бышь — Духъ святой зб мною!
„Душу запродала кровю, —
„А душа належить Богу.

„Такъ учила мене мати,
„Такъ и по́пъ казавъ въ недѣлю;
„Но якъ мѡць е въ вашѡмъ зѣлю,
„То такъ таки — прошу дати!“ —

Вѣдьмѣ слѣпы завернуло,
Зубы всѣ заскреготали,
По надъ нею выло, гуло,
Ажъ дубы ся колисали.

„— Рушай шуко одъ огнишка!“
Дико вѣдьма захрапѣла,
„Кинь пруть шельмо!“ — й занѣмѣла,
И впо́рнула десь въ багниска. —

По надъ воду смутна ходить
Твѣнь дѣвоча — и заводить:
Ахъ мой любимый, мой козаче,
За тобою сердце плаче,
Ахъ Иване мой, Иване!
Знати вже тебе негляне
Мое око ту нѣколи —
Я ту всохну, ты въ неволи,
Бо нездержу жалю того,
Що хватився серця мого,
Но щожъ вина я, небоже, —
Що такъ люблю? — ахъ мой Боже!

Зновь весняне сонце тлѣе,
Свѣтитъ тепло въ Украину,
Но хотъ свѣтитъ на дѣвчину,
Оно сердца ей негрѣе;
Самотою бѣдна ходить, —
Смеркомъ пѣзно все блукае
По надъ Днѣперъ — тай заводить,
Щось зъ водою розмовляє. —
А козачка изъ журбою
Ходить слѣдомъ за дочкою;
„Мое сердце!“ — просить мати —
„Йди до дому — пильнуй хаты—
„Та неходи самотою,
„Помолися — бій поклоны!

„А Богъ ласкою святою
„Одъ жалю ты ухорони.
„Выбій собѣ зъ головоньки
„Тоску тую — ти журбоньки,
„Бо то грѣхъ е неспасеный,
„Хто такъ ходитъ зажуреный,
„И такъ зъ власной причины
„Зъ того свѣта марне гине; —
„Выбій зъ сердца жаль и тугу,
„Неплачь, несхни — я вже доню
„Вамъ, якъ верне — незборою
„Въ купцѣ жити, — но онъ другу
„Може дѣвчину вже мае, —
„Може згинувъ — Господь знае!
„ — — Ахъ! у тебе були люде, —
„Зъ трохъ хуторѣвъ були въ сваты, —
„Ты небого и до хаты
„Неказала съ, — га! — най буде!“ —
Такъ то мати плаче, мае,
А дитина все всихае.

Шумий фалъ средъ степовыхъ
Лугѣвъ ломятъ береженьки,
А по фаляхъ, по Днѣпровыхъ
Плынуть зъ сѣчи козаченьки.
Плыне войско — хтось спѣвае —
А дѣвчинѣ одъ той пѣсни —

Серце мало що нетрѣсне,
Она тую нуту знае.
Бо то знана ёй бандурка
По Днѣпрови стогне, грае —
„Соромъ, соромъ!“ — промовляе,
„Несѣтъ хлопцѣ мечь на Турка!
„Орлы рускй, цвѣтъ соколы,
„Летѣтъ славы дѣставати,
„Нашй братя у неволи,
„Свободу имъ треба дати!
„Летѣтъ стерти ихъ неславу,
„Та нѣмъ будемъ вѣсти паску —
„Привеземъ дѣвчатамъ краску:
„Злото — шовки — нашу славу!“

III.

О милый Боже Ураина!
Недай пропасти на чуживѣ
Въ неволи, вольниимъ козакамъ!
И соромъ тутъ, и соромъ тамъ—
Вставать съ чужой домовини,
На судъ Твой праведный прийти,
Въ залъзахъ руки привести, — —

Шевченко.

Спитъ визавтійска столиця богата,
Султанъ ся парить на коврахъ мягкихъ,
И смить о райскѣмъ цѣстю Магомета,
О красныхъ дѣвахъ, — потокахъ живыхъ —
Дрѣмають башѣвъ пышными серамъ,
Все сонъ роскошный обявъ, вволисавъ,
Самъ Босфоръ ¹⁰⁾ тѣлько трясеть — недрѣмае —
Якбыся черной бычъ ночи лякавъ,
Що по надъ него грозьно ся розпяла
Рудавогливымъ, сумнымъ буваномъ,
Въ буванъ ховсты — мовбы ся ломала!
Съ трескомъ грѣмъкрига надъ его хребтомъ.

Въ такую султанъ ночь страшну, темраву
Несподъвася зъ далекихъ сторожь
Гостъ пріймати, — козацьку выправу —
Несподъвася, — тому й спитъ си бытъ.
Скробъ по надъ море стѣны ся чорвѣють,
Зъ нихъ стерчатъ вежи каменнѣ въ буванъ,
А въ вежахъ сердца рускѣи млѣють,
Тамъ умлѣвае сирота Иванъ :
„Судьбо лихая, горька недоле!
Докѣ вже, докѣ, мучитесь ту намъ? —
Чи на свѣтъ божій мы вже нѣколи
Нервѣдемъ вольнѣ зъ смердячихъ тыхъ ямъ?—
Доле нещасна; бодайсь збѣ мною
Еще въ колицѣ пропала була,
Нѣжъ малась збиткѣ такъ зъ сиротою
Робити, — доле! гой, ты доле зла!
Колиць мнѣ вѣчне лихо присудила —
Пошось водила мене до раю? —
Пошось и друге серденько здурмила?
Ахъ ёи жаль ми! — за ню ся бою!
О любе сердце — сердце невинне!
Ты тамъ десь вянешъ якъ въ поли цвѣтокъ,
Въ смутку веснонька твоя десь гине,
Марно щезае воня усточокъ!
Ахъ Господовьку, Боженьку милый!
Такъ мя ту — давить, якъ о томъ згану,
Якъ ми послѣднѣй разъ говорили,
— Коли то була! — ёдтогда я ту! —

Ще памятаю, якъ ся питала —
„Скажи соколе, коли вернешь ты?“
Ей душа чиста все знати причувала —
Я кажу: любко, ще тои весны —
Якъ я поверну, nebude ще лѣта,
— Она чекае, а мене нема —
Часу незнаю, ту невидио свѣта —
Невидио соньця — ту все нѣчь, все тѣма!
Она чекае — день й нѣчь выгладас —
Неверну, пташко! — даль насъ оддалас,
Неверну, серце! бо немаю волѣ,
Ненайшовъ милый доброй долѣ;
Бо его доля: чорна недоля!
Бо его доля: барлогъ — неволя!
Бо его доля: поганьскій убухъ,
Воздухъ зогнилий — а шия въ ланьцухъ —
Въ ланьцухъ собачій до муру вкута!
Бо его доля: тяжкий пута,
А потѣмъ ганьба нелюцкой смерти:
Живцемъ му скажутъ пси скѣру здерти,
Вывуть му серце — вырѣжуть языкъ,
И зъ головою заткнуть на патыкъ,
Встромлять на полц, щобъ изъ всѣхъ сторонъ
На жиръ злѣтався голодный воронъ.
— Такъ серце! любко! — то моя доля,
Мука, терпѣня — довга неволя!
Гу! — ажке встыдио бѣсурманскій стѣмъ
Козацкимъ тѣломъ осьтакъ вытерати,

Ахъ що за соромъ, неживши вмерати!
Боже! — верни намъ сонце України,
Най нашѣ сердца осьтакъ невисыхають —
Тамъ Дняпра воды — а по нихъ чайки
Зъ вольнымъ козацтвомъ весело гуляють —
Поля спѣвають, звенять байраки,
Тамъ съчь, тамъ славы вольными сыны, —
Тамъ — сердце! . . . мы ту! — ахъ чоужь они
Про насъ забули!?
— — (чути грѣбкій крикъ) “Рѣжь! коли! поганьцѣвъ! —
„Гурра, на волю! — степовѣ браньцѣ!
„Мурдуй! — бій! — рубай!“
. Вже порубали
Чаты турецкѣй — мѣсто освѣтили,
И по богатыхъ крамахъ погостили, —
И нѣмъ ще денній зарѣ засвітали,
Чайки далеко — веселѣ по своему
Зъ думками славы летѣли до дому.

IV.

Głowa upada na łóżko,
W twarzyczce bladeść opłatka,
Ręce stygną, a serduszko
Bije z cicha, bije z rżadka,
Już stanęło! — już jej niema! —

Mickiewicz.

Свято велике, Великдень нынѣ!
Празникъ великій въ церквахъ, въ родинѣ.
Въ хуторахъ грае радѣсть докола;
Радѣсть! — бо Паска смутокъ зборола.
Вкругъ звенить свято, вкругъ житѣ чути;
Радѣсть, якая йно може бути
Въ такъ урочистѣй, великѣй днинѣ;
Въ единомъ хуторѣ лишъ тихо нынѣ —
Колись бувало тамка дѣвчата
Маснѣ, краснѣ, якъ де княгинѣ,
Звенять, плясють, ажъ двѣрѣ, ажъ хата
Ходора ходять — днесъ щось несвого! —
Чи може въ дома нема нѣкого?
Може въ гостинѣ зъ дочковъ вдовица?
Може — Богъ знае чому такъ тихо,
Може Великдень имъ и неснится,

Може тамъ нынѣ гуляе лихо —
Но якежь лихо? — стара ся мае
Таки нѣчого — хтожь то вгадае,
Що тамъ такого, що ся тамъ дѣе, —
Ходѣмо близше, гляньмо до хаты —
— Господь най зъ ними! — тамка болѣе,
Тамъ розпадаєсь одъ жалю мати —
У ней двѣ дружкѣ, дѣввы, въ гостинѣ,
А трета вѣдьма смерть при дитинѣ,
При ей Маруни, — о, въ ней страшный
Гостить гѣсть нынѣ, гѣсть непрошений!
Якжежь немае тамъ тихо бути,
Де гѣсть той стане гостити лютый,
Зѣ подѣ чѣй доля утѣче стрѣхѣ,
Тамъ нема свята — нема утѣхѣ! —

Въ бѣлой постели, якъ зѣрка мила,
Якбы де рожа вчасне одцвила,
Лежить и тяжко стогне дѣвица;
Слезоньку ронить скрѣзь сонѣ зрѣнця,
Въ личеньку жалѣсть видно тяженьку,
Що десь глубоко на днѣ въ серденьку
Люто бушуе, гризе и шпае —
Ахъ! тамъ роспуку кождый пѣзнае,
Що ся въ ей сердце и душу вѣла,
И лячнымъ сумомъ въ личеньку сѣла.
Та вѣдьма люта до решти хоче
Выссати зяле сердце дѣвоче.—

Губы спалені до скарги съ склали ;
Ручки дробненькї змѣли , упали ,
А розплетенї косы русїи
Вются , сплывають около шїѣ . —
Спить сномъ тяженькимъ , бо вже могила
Для неи чорну паць розтворила ,
Та скучно ждає , щобъ чисту жертву
Повкнула въ ѳтхлань — глухую , мертву .
Ахъ то страшный сонъ ! — бодай неспїла
Нимъ жадна чиста душенька мїла !
О , бо роспука гѳрша ѳдъ смерти ,
Все , все вмерашъ и тяжко вмерѣти .
Мати ажъ мѣѣ — видитъ якъ доня
Мучитя дуже , та щось зъ просоня
Хоче сказати , але неможе , —
Тѳлько болесно скрѳзъ сонъ шепнула :
„Мѳй — мѳй — миленькїй — Боже — мѳй Бо—же.“
И застогнала — зойкла — зѳтхнула —
Стара душею чує всѣ мукї ,
Вже щось ѣ неплаче , но ломить рукї ,
Бо , видно , горемъ довгимъ вже око
Скапане влѣзло въ ямку глубоко
Такъ , що и слезкї зъ неи невидати ,
Хоть плаче сердце — ахъ бѣдна мати !
Она ся дивить , якъ ей послѣдна
Зѳрка будучой надѣи гасне ,
Вся ей потѣха — дитя такъ красне
Марно згорѣло — о бѣдна , бѣдна !

Она смерть видитъ въ дому при доми —
И зарыдала — таки завила
Въ несвѣй десь голосъ — и доню змыла —
Слезую змыла мати — а звоны
Нѣбы смѣются зъ смутку вдовиць,
Грають весело зъ верху звѣниць,
Мовъ зъ ей тяжкого смутку ругають,
Все, все на радѣсть грають и грають. —
Мати нечуе звоновъ — въ ей лонѣ
Сильяйше сердце бѣе, нѣжъ въ звонѣ,
Тай глушить звоны, такъ, що до хаты
Того руганя нечуе мати.
Она незнае, що зъ нею съ дѣе,
Цѣлуе тѣлько дочку тай млѣе,
„Серденько, дѣво, мила дитино!
Чомусь ты, цвѣтко, такъ вчасне звяла?
Моя ты зѣрко, моя малино,
Глянъ разъ на мене, вжесь досить спала!
Чи ненаспишь ся? — въ сирѣй землици.“
Додала съ тиха — и по свѣтлици
Розлягся воскликъ зъ роздертой груди —
— — — — —
„Воленька, Боже, твоя най буде! —
Ой, будешь спала, моя звѣздочко!
Глянъ, най надивлюсь на тое очко —
— Колись ти очка, якъ сонце яснѣ
Житьемъ сѣяли — веселѣ, краснѣ,
Нынѣ слезами гѣркими спыли,
А гѣркѣ слезы зъ личенька змыли

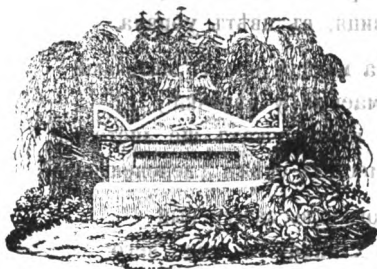
Ягѣдки — рожі — краску злизали —
Красу зъ личенька всю сполокали,
О слезы, слезы, нещаснїи слезы!
Черезъ васъ на вѣки мои сны шезли! —
Усточка тїи, що такъ бувало
Якъ де пташины зюбчикъ весною
Все щebetали менѣ цимало,
Чомужъ то нынѣ нехтятъ зб мною
Бесѣдовати? — дежъ твоя мова?
Чемъ непромовишь хотѣбы повѣ слова?
Моя ты сердечна Марусенько!
Моя ты дѣвонько, зазуленько!
Хто моихъ костей старыхъ дѣгляне?
Ахъ дѣво, серце! — ахъ Йване, Йване!
Ахъ мои дѣти — Марусю мила!
Простѣтъ небачнѣй, — я васъ згубила! —
Колись я снила, що тебе нынѣ
Узру въ зеленѣмъ вѣнку зъ барвѣнку,
Що заспѣвають дружки дитинѣ
Пѣсню весѣльну — а ты матѣнку
Такъ покидаешъ, — та ся зъ сирю
Землевъ, мой свѣте! хочешъ дружити,
Щожъ мнѣ на свѣтѣ самѣй чинити?
Возьмиже, серце, й мене зъ собою.“ —
И страшно мертвый взрокъ въ ню влѣпила—
Ойкнула потѣмъ: „гой доню мила!“
Та и до серця серцемъ припала,
Обяла шию, обцѣловала,

Обцѣловала губы горячі ,
А слезы рѣсно гѣркі , кипячі
Взяли съ по личку жовклѣмъ котити ,
Та взяли спячу дѣву кропити .
Здрогнулася дѣва , простерла руки
До своей ненѣ , — слезу руспуки
Знати почувла , що зъ ненѣ бризла —
Мати дитину зъ всѣхъ силъ притисла
До матерного сердца — до груди —
Съ такимъ ось жаромъ , зъ якимъ лишь люде
Любовь связані другѣвъ стискають ,
Коли ся зъ ними вѣчно прощають . —
Дѣва очима взяла блудити ,
И , положивши ручку бѣленьку
На своимъ чистѣмъ , звялѣмъ серденьку ,
Дружокъ жалѣсно осьтакъ просити :
„Мои сестронькі , милі подруги ,
„Небдмовляйте менѣ услуги
„Своей остатной — бо знать ще нымѣ
„Я васъ покину ! — ой ! — въ серединѣ
„Щось такъ мя тисне — за сердце тисне —
„Може вже завтра менѣ неблисне
„Сонѣчко ясне — невзрю веснонькі —
„— Агъ ! — незведу вже и головонькі . —
„Зробѣтъ услугу моему тѣлу .
„Затикайте мя въ руту — калину ,
„Сплетѣтъ вѣночокъ изъ розмарину , —
„Вшійте сорочку тоненьку , бѣлу ,

„А у сорочцѣ, дружка кохана, —
„Въ пазусѣ лѣвой имя Ивана
„Золотымъ шовкомъ вышій красненько,
„Щобы й въ могилѣ мое сердечко
„Все памятало, кого любило,
„За кимъ марнѣло, сохло, тужило —
„Ахъ мой Иване, милый Иване!
„Дежъ прибуваєшь, — де ты огляне
„Душа прагнуча? — соколе милый!
Злети до мене, бо я безъ силы, —
Гой гой, Иване! — чѣмъ невсртаешъ? —
Ты може згинувъ — любовь загибаешъ
„Въ тюрьмѣ ¹¹⁾; — ахъ Боже! лячно згадати,
„Якто му тяжко десь тамъ вмерати
„Въ чужой землици, межи чужими,
„Межи врагами, людьми лихими! —
— „Щось невертають зъ выправы нашій! —
„Ци увольвять го? — може й тыхъ баши
„Поганьскі взяли въ сумну неволю,
„Може ихъ кости по вражю полю
„Воронъ розноситъ! — мамо! мнѣ снівсья
„Сонъ такъ недобрый! — дружки спѣвали
„Пѣснѣ весѣльній, — Днѣпромъ гуляли
„Чайки съ козацтвомъ, — межъ ними мивсья
„Якійсь молодчикъ звалывый крвою, —
„Змывавъ кровь засхлу зъ грудей водою,
„А я тримала платокъ, щобъ втерти —
„Мамо, ци правда, що то знакъ смерти? —“

Стара нѣ слова; мовъ здеревѣла
Стоить; невидить мати нещасна,
Якъ вже дѣвиць губа зсинѣла,
Губа колись такъ рожова, красна!
— Якъ личко-небо заповонѣло —
„Охъ!“ — ойкла хора — „ту заболѣло —
„Ивасю милий, неньцю рѣдненька!
„Ту щось пече мя коло серденька,
„Вложѣть рученьки — мамо, Иване!
„— Такъ! — близше! — може лекше ми стане —
„— А дежъ ѓнѣ? мамо! — колижъ поверне?
„— То ѓнѣ ся мые! — о мой миленькій!
„Ивасуню, серце! — чомусь сумненькій?
„Чому такъ личко твое мѣзерне?
„Чи тя неволя довга зсушила? —
„Чи мои слезы на тебе впали,
„Що три весѣ ми грудь рѣщибали? —
„Ахъ щожъ я винна щомъ ты люб... охъ!! —“
— И нескѣнчила вже того слова,
Въ устахъ скривленихъ замерла мова.
— Она вмерла!! — скричала мати,
Та и зѣмѣла, впала средъ хаты;
И нѣмъ ще ясне сонце за горы
Зайшло спочити, скупатись въ мори,
Серце ся дѣвы зъ тоски розсѣло,
А голубятко въ небо злетѣло. —

Знову зъ звѣницѣ гудѣли звоны,
Но вже жалѣбно выли ихъ тоны,
Сумно стогнали, хотъ Воскресенье;
— Плакали въ небо о ей спасенье.
Стара заводить, ажъ сумъ ъберае —
А панахидна пѣснь промовляе
До сердца мѣра, що все марное,
Тутка на свѣтъ, чи молодецъ,
Чи красне, гоже, — все зъ Божой силы
Звяне, — и днесъ — завтра — ляже въ могилы.
Самая тѣлько цнота незвяне.
Здорова, чиста ту й тамъ — остане.

V.

Sercem zimna młota trwoga,
Jękam na wiatr nieprzysłannie:
Ty Żoryno! do mnie, do mnie,
O! pójdź do mnie, moja droga!

B. Zaleski.

Тамъ на горбѣ церковонька
Невеличка, деревяна,
А при церквѣ могилонька,
Якъ дѣвица, въ цвѣтъ убрана.

На могилѣ крестъ низенькій
Умалый у вѣнчкѣ,
А въ вѣнчкахъ ще листочки,
Блестять свѣжи, зелененькі.

Надъ могилою зажуреный
Тужить хлопець — коло него
Повно шовку — шмата — всего!
Хлопець глядитъ въ гробъ студеный.

— Прилягъ серцемъ до могилы,
Тай цѣлуе, обіймае

Сиру землю зъ всеи силы
И долюбнй промовляе:

„Любка! сердце, оббзвися!
„Ахъ, колижь ты одти встанешъ?
„— Встань гулубко! подивися!
„Глянь на Ивана! — ты неглянешъ!?”

„Промовъ словонько, кохана!
„Глянь, твоѣ милый слезы плаче —
„Доле моя! — до Ивана
„Непромовишь: мой козаче?!“

„Твое серденько не въ силѣ
„Розказати, якъ любило,
„Якъ за мною затужило,
„Якъ про мене спить въ могилѣ. —

„Гей могило, гробе темный,
„Пошось взять мнѣ шастье тое —
„Заперъ сердце дорогое,
„Сны, надбю — свѣтъ мой земный? —

„Прощай люба! — най ти буде
„Земля легка — най тя люде
„Ту нерушать!“ — и горкою
Сплывъ пекучій жаль слезою.

Вставъ блѣдый мовь трупъ — думае —
Прилягъ ще разъ до могилы —

Обявъ грѣбъ ей: въ весеніи —
Вставъ — и въ темну нѣчь зникае. —

Ой незникъ онъ! — Байраками
Говятъ думки за думками,
Про сѣчь, славу, про Ивана
Козацкого атамана.

ПРЪБЯ.

(Повѣстка зъ нѣмецкого)

— Ика лагôдна, пріємна мова! що за хороша паминнôсть вѣсѣды! — що за милый рѣхъ лица! — шкій складъ — шкій —

— Я що за голосъ! — тѣ чистозвѣчачіи тоны кренать, шкъ дѣ весною солодкій шеветь живоронка! —

— Главно! — прекрасно! — ажъ пôдносить чоловѣкка. ажъ порывае! — ажъ — —

— Истинно, панна в славна вѣртѣозка! вѣртѣозка первого радъ! —

— Ба — та хто навѣтъ може мѣритиса зъ ню! —

— Яхъ правда, правда! — до живогомъ перелтъй!

— Я и — и весь мовъ очарованный!

Таки пересадныи похвалы розаггалиса по свѣтлицѣ панѣ Райскон одного вечера, коли ей сестрѣнка, панна Янтоса, ôдспѣвала при фортепанѣ шкъса

тамъ арію. Пѣвъ години потѣмъ столли тѣ саміи гостѣ, що такъ подивляли талантъ мѣзикальнѣй дѣвчины, коло Яльбѣма, де было много рысѣнкѣвъ и малюнкѣвъ рѣзьного рода.

Шо за легонккі палѣчккі вывели тѣи тѣ тоненьккіи черты, шо за штѣчнѣйшій вывѣръ красокъ! — Шкѣ чистіи, якъ гладккіи, якъ красніи тѣи лѣнкіи! —

— Доправды! — пречѣднѣйшій малюнокъ!

— То жива природа! —

— Шо? — господине, то ще бѣльше нѣжъ природа; погляньте! шо за поезіа къ найменшихъ дрѣкнѣностяхъ; то поле шене — той вѣздѣхъ, якъ бы правдивѣйшій! — о, о — здаеця, шо нѣкъи миготитъ, а вода? — вода тамъ, здаеця. шо панинѣ? — а все, все такъ якъ оскѣ, якъи камъ сонцемъ было оскѣтлене!

— Я — шо за прекрасное дѣло!

— Дѣже хороше! — пречѣднее! —

— Панинѣцю! вы можете заветыдати всѣхъ теперѣшнихъ штѣскарѣвъ!

— О, и стародавнихъ! — додѣвѣтнѣйшій.

Такіи и подѣвнѣи бесѣды сивалися все, якъи зъ мѣшка, коло панны Янтосѣ, котра листки альбѣма перевертаючи ажъ по шѣхъ зарѣмѣнилася и очи къ дѣкѣ спѣстила, но тымъ немогла таки къ собѣ тайнои радости оукрыти, котрѣ въ ней тѣи похвалы здѣлали; Янтосѣ, бачите, было самолюбивѣю! — але тѣа дастъ сѣа оуневинити; было бо то дитяча простодѣшнѣсть сѣмнайцѣлѣктнои дѣвчины. Родичіи ѣдѣшери тѣи ще въ дитинѣствѣ, а ѣи тѣтка, панѣ

Райска, взявши къ до себе, старалася не дати сиротѣ почти, что немає матери. Доглядала дѣвчини въ сердечностію и пильностію, разбѣдывала и жила къ ней цѣлени зароды, плакала развѣтъ и дарованій не строгостію, но добросердіемъ и лагбдностію; а такъ оудалоса ей Интосю хороши выхавати тай прихильность и любовь ей для себе позискати. Яле скоро ино спостерегла, что къ томъ молоденькомъ серци якосъ въ неострожности разбѣдилася самолюбѣсть, котра что разъ то большю бѣла; — бо каждый, шквы на забѣтъ, видѣлоса ставитъ собѣ за задачу, тѣ слакъ стороны дѣвчини штрѣти; каждый подивлякъ ей такъ рѣдкѣ дарованъ, хвалитъ таланта, величавъ оуродъ — складъ — рѣхъ и т. д. а то все ино для того, бо панна Интоса бѣла богатою; — отже: скоро толькѣ тѣтка тѣсю свою ошибку на дѣвчинѣ спостерегла, заравъ стала промышлати и надъ спосокѣмъ, таковои заповѣчи.

Межи тыми, что дѣвчинѣ наибольше, шкъ то повѣдають, ксѣвали, и коло ней все надскакъвали, оѣзначалоса особенно троухъ мѣжчинъ.

Панъ Лабай, оурядникъ, немолодой вже, але трохи, шкъ то звѣтъ, шпакѣватый, котрый хваленсѣ, что вже тромъ женщинамъ давъ коша, котрой хѣфан за него йти замѣжъ. „Молодыи дамы — казавъ разъ самолюбивымъ голосомъ — дѣже сѣтъ замною, але бѣлѣсть такъ ми в дороговю, что и тѣ южъ, толькѣ такои красавици пожертвѣвати хочѣ; котра ма забѣкъмъ оучаровала.“

Другій бувъ еденъ посесоръ вдовиць; до роскошй привычный, обѣцюе панъ Бугѣдницкій своій другѣй женѣ такій роскошй, якѣ оживала его перша жѣнка: свѣтан и моднй строи, карыти, гвчнй забавы и бѣнкеты; той подивляеть найвѣльше талантъ Янтоск въ штѣцк маларскѣй; бо онъ числеса до знахорѣвъ тон штѣкѣ, такъ якъ и панъ Лѣбай тримакса за знавцю въ штѣцк мѣзичнѣй. Третій панъ Лѣсковичъ. Бувъ то молодой професоръ, съ краснымъ вѣсомъ и кѣсничкомъ борѣдкѣ, котрый немавъ ще способности въ своимъ дѣлѣ ѡдзначитиеса, але за тое бувъ найрѣдчѣйшій танцерь, и котрый первыи займивъ Янтосю въ танецъ, якъ ино мѣзикѣ заграли. Въ танци незабвѣвъ онъ де цю пѣдшеписти своѣй товарищѣ то про ѣн пристѣйноѣсть, то про звинноѣсть та легкѣсть; рѣшта всѣк крѣтилиеса за ними, а всѣк подивляли або ѣн стрѣй, або оурѣдъ, або хѣдъ, або скокъ, такъ, що бѣдноѣ дѣкчатко незнало комъ що ѣ вѣрити, и бѣло цѣлакомъ, можъ покѣети, приголомшени шѣмомъ тыхъ похвалъ, тай гадало, що оно на правдѣ шкѣсье выншоѣ вѣствѣо ѡдъ тыхъ, що го окрѣжали.

Але помимо того, шѣсье ще недоставало ѣй до верхъ той радости; еденъ годъ кракѣвалъ ще до цѣлаковитого задоколѣня. Подѣбно; якъ колѣса овый гордый Гаманъ, — котрого мѣжи клѣччыми предъ нимъ народами образъ едного тѣлько столчого жнда непоконѣтъ та грозъ, — такъ и влѣстачамъ Янтоса, обсирана такъ многими лѣсточками, мѣчи-

ласа видомъ одного молодца, котораго немогла
шкось собою замѣти, ка навѣтъ его оубаги на себѣ
звѣрнуть. Онъ вбѣлъ для ней фалшивымъ тономъ
въ красномъ концертѣ; цѣла гармоника была знѣке-
ченною, вся чародѣйство никло. Такъ зближался она
до двайцатьпятьлѣтнаго молодца, который въ кѣ-
тикъ за примѣркомъ скривался, и анѣ очима, анѣ
оустами своего подыкленна недѣливѣ. — Чи то была
холоднѣсть? чи несмѣлѣсть? чи може гадѣсть? —
хуткала о томъ дѣзнатиса. И хотъ въ верни и оуда-
кала, шо нѣкы гордиль тымъ безмовнымъ, задѣ-
манымъ лицемъ. то таки нестримала своей жень-
ской цѣкавости.

Петро Крига небѣвъ ѳ чѣжимъ; онъ вбѣвъ сы-
номъ одной приятелькѣ панѣ Райской. Янтоса и онъ
выховѣвалися разомъ, окое были собѣ ровесниками,
оное подѣлали въ дитиньсткѣ время забавъ и на-
зкъ; потѣмъ оучилса молодець на всешчилиши, а
въ часѣ ваканцѣ часто ѳдѣкѣдовавъ паню Райскѣ и
свою молодѣ товаришкѣ. Шо йно оукѣнчивѣ наѣкѣ,
заразъ ставѣ спосокитиса на коморника и приго-
товалтиса до испитѣвъ; однако къ бѣлымъ го-
динахъ огечо и забавалвет, а то найчастѣйше оу
панѣ Райской. И такъ оное молодата лѣчилса най-
солодшою звязею дружбы; ажъ ось Янтоса оунесина
шшмомъ веланкого, лесного свѣта, почала занедебвати
давнего товариша своего, а шо разъ бѣльше горнѣти-
са до тыхъ лесныхъ хвалъбанѣвъ; Петро видѣвса
ѳ бѣти зимнымъ мапротинѣ тыхъ оборотныхъ ве-

сильхъ обласникохъ; надто ще навѣтъ она видѣла въ нѣмъ неизничайнѣ мѣсь до себе ѡдрѣнѣ, котрѣ единакъ къ скоій самолюбости бѡльше оубажала за неспокиѡсть розвѣмѣ. Ей немогло съ то въ головѣ помѣтити, що тѣмъ дамъ немъ зѡвѣкъ новѣ, такъ сердчно ей приплескъвали, шккы де найдавнѣйшѣи знакоми; и онѣ — мовѣ къ на ню и некажавѣ; отже въ очвидную гѡркостѣю, котрой немогла оутанити, зарековрала до негѡ такъ:

— Господине Петре! — вы стоите якось такъ дневно — перухомо — чомъжь нечастываете къ нашѡй забавѣ?

— Даруйте Панно Антосю, и сердчно берѣ оудѣлъ, въ тѡй забавѣ!

— Явнана слокѡйностъ безмовна каже розвѣкти противнѣ.

— Такъ? — ахъ правда, и немогѣ говорити анѣ о мѣзницѣ, шкъ господинѣ Бургѡдницкѣй, анѣ о живомисахъ калакати, шкъ господинѣ Ларай, анѣ нешмѣю того такъ красно скавати, а потѡмъ — и пошожь мѣнѣ.

— Яае вы прецѣнь хоть танцюете?

Петро оуклонивса; а потѡмъ къ мѣсто ѡдповѣди, спакъ переходитса по ектанци; и маршѣтъ запроснѣтъ едина моаодѣ жениннѣ, що еидѣла самотно на особнѡй мѣцѣ, до танцю.

Кѡмъ кровкѣ кветѣспила на лице закѣтѣженѡй кокеткѣ, ображенѡй холодноствѣю та рѡвнодѣшностѣю пана Петра; — керивна затѣрѡвана на свое мѣсце

и въ злости стала шовковѣ хвосткѣ мати въ рывахъ. Яле въ всѣхъ сторѣнъ, шкъ вода, панинчѣи дамъ негречности, недѣвоклани: ѣи на танъ смалѣ непрѣемнѣсть довго паматати; тачнѣ ей лице заблескотѣло зновѣ, шкъ лице шкой книжникѣ посередѣ свонхъ дворанъ.

Дрѣвого дня по той забакѣ закланала тѣтка свою сестрѣницю и заперла съ зъ нею къ комнатѣ. Дѣвчина наскрѣзь ще перагата шшмомъ вчерашнихъ похвалъ, гадала, що шынѣ и тѣтка о томъ оупѣкѣ желательною слово скаже ѣи, и вже готовилася на чемнѣ ѡдповѣдь; але шкъже незднєвоклася она, коли тѣтка въ той спосѣбѣ забесѣдовала:

Моя сердечна ѣнтосю! до теперъ побижаламъ тобѣ, бо ты мамы немаешъ, а я обѣщала ти той дорогій скарѣть совою застѣнити. Выпѣстиламя, выхволамя тебе; охочо, сердечно и радѣсно стараламя о все, що дощастя первыхъ твоихъ лѣтъ послѣжити могло; но бѣла то тѣлько одна часть мой повинности; и теперъ спостерѣгаю на нещасткѣ, що дрѣгѣ важнѣйшѣ часть той повинности зѣ всѣмъ занѣдаламъ. Въ матерѣмъ серци довжна зъ побижаньемъ и строгѣсть лѣчитися. Недостаточно, щобы она дитинѣ спосѣбною оучинила ино до дитачого щастя, але бѣльше довжна она к и зъ бѣдучю долю ознакомоти; оусвонти и до тойже приготувити; она довжна нещаснѣ долю передвидѣти и на ню оубагъ своѣй дитинѣ звернѣти; довжна оуберити ѣи молоде, недоскѣдченѣ сердце передѣ

розъными зводчими лайками; въ шкѣн сѣтъ: не-
встанно звакала; дожна пражд: протнвположнтн
обманчкѣй ложн; о погрѣшностяхъ, къ шкнхъ
дрѣгн оучо ю: оутрнмнютъ; докнлдное оясненне
днтн, н дотнчно тухъж: кснсторѣнно обвчнтн, ко тнн
кады могоны молодѣ дѣвчнн къ такнй станъ
пркстн. въ шкѣмъ кы она цѣле свре жнтнѣ опла-
кскатн мсстала. — Нан текс Господь стережс бдѣ
такон: недолѣ; любн: Пнтосю! —

— Шенъ?! — тетко? чя кы о мнѣ бесѣдуете?
— Н танъ, мом днтннннко!

Дѣвчнна: ваднмалася тухн, а по хвнлн такъ
обвзвалася:

— Цѣотнню! ню, за погрѣшностн (такнн внднтс
на мнѣ?

— Найднрше тнн, цю гадашъ, шкѣнысь жа-
дннхъ намала.

— То накнѣтъ ма! прѣш! — гѣрко бднповѣла
срднтн дѣвчнна.

— Добре: кжнн теткн—оужс н товѣ кытнмалю
тоѣ н гамю, цю ты машъ заблннокѣ довѣрѣ до тухъ
людей, котрн тебе окрѣжнютъ, цю ты данадто: лю-
бншь н кѣрншь въ комнльменты, котрн кыносатъ
твою врдѣ, твѣй рѣзвмъ, довцѣпъ, зрѣчнѣсть.

— Цыжа: н може крндка, дѣрна, нзрѣв-
на? — сказала бѣрко молодѣ, въ свѣой самомовѣ-
стн ображнна дѣвчнца.

— Но, но, — н нкажъ тогѣ, мом гѣлвекѣ! —
бднповѣла панѣ Рнйска — нвѣдъ но ты такъ гѣрѣ-

выборъ, але и таки прилагла цѣлою дѣшею до моего
наигорачіишого лестѣна, та за него и ѳддаламса;
але горе! — недола научила мене добре. Коли одного
разѣ небѳшникъ мой чоловікъ, Райскій, дай мѣ тамъ
Боже небо, гадакъ що мене въ дома нема, ставъ
зѳ своимъ прїателемъ голосно бесѣдовати — ахъ,
ажъ тогдымъ правды довѣдаламса; дѳзналамы сѣ
тогда, що и з него жадной вартости немала, тѳлько
мое вѣно, мой мастокъ! —

— Що за негоднѳсть! — зѳтхнуло жалѳсно
дѣвча.

— Ахъ, мое серденько, такій то свѣтъ! —
Бласца ино корысть панѣ въ нѣмъ; протое треба
намъ осторожно на всѣ боки оглядатисѣ, бо коли
и вже сама оушѣкалаамса, то хтѣлабымы тобѣ хотъ
монмъ досвѣдченїемъ позитечною бѣти; о кобымы
могла, мое ты голубятчко, ѳдъ тебе ѳддалити такъ
самѣ ошнѣкс, та заповѣгчи тѳй недоли, якъ и сама
досвѣдчила! —

Запекно сѣть и великодѣшныи сердца, сѣть че-
снїи и правдивїи люде, але якъ ихъ пѳзнати, коли
то нынѣ все сѣ маскѣ?

— Ахъ, правда тѣточко — ѳдиовѣла смѣтно
дѣвчина, котрой сердечна бесѣда тѣткї до сердца
трафїла. — И якже бы то можна правды довѣда-
тисѣ? — Цы треба жити въ нестѣганиѳмъ недовѣрю
и лѳдѳзрѣнїю? — Цы нема жадныхъ знакѳвъ, зѣ
котрыхъ бы можна вносити о чїйсѣ чеснѳтѣ? Ось
на примѣръ панъ Дабай, котрого слова видѣтсѣ

зъ сердца походити; панъ Быгôдницкй, що такъ неспокойно очима за мною водить; або той молодой профессоръ, панъ Лѣсковичъ, що такъ холодный на все, а йно тогда ôдживае, якъ зô мною бесѣдае; цыжъ тыхъ всѣхъ немаю тримати за чесныхъ?

— Мож ластôвонько! Йнъ быма сѧ корше звѣрила чсетвамъ того, котрый мовчить — панъ Петро на примѣръ —

— О, тѣтко дорога! ôнъ такъ — цы гардый, цы щось — такъ холодный, такъ — яккы нескôй, а навѣтъ, — можъ повѣсти, негречный — прошѣ, не говорѣтъ ми о нѣмъ! — сказала хижо дѣкчина.

— Й таки ш быма мала гадкѣ . . .

— Котрѣ, прошѣ, совѣ затримати, если ма любите, бо ш чюю, що нѣколи такъ легкодѣшною нескôдѣ, быма мала о такôмъ чововѣцѣ мыслити, котрый нехѣвъ навѣтъ оуваги своей звернѣти на мене.

— Кто то може тамъ знати, що люди въ серци мають! — Часто бѣвае, що хто коло тебе найбôльше крѣтитсѧ, тобѣ придобѣсѧ, такй найпôдлѣйшй гадки въ серци скривае, о неважай, мое серденько, на поверховнôсть люцкѣ, бо та дѣже легко може тѧ обманити; солодкй слова, леснй гречности та пôдшепты, зграбне шôрканы нôжокъ, оусмѣхаючйнсѧ очи — то все, мож дѣшечко, найчѣстѣйше не чимъ иннымъ бѣвае, якъ тôлько зрадливыми лапками самолюбивыхъ вабѣвъ, котрй ихъ для нерозвѣданныхъ птичокъ заставляють. Противно зновъ бѣвае, що хто несмѣло, скромно, невымс-

шено совѣкъ съ кимъ постѣпае, того сердце незнае нѣкъ обманъ, нѣкъ зрады, и такому бы и, кажъ, найборше звѣрилася — тамъ си то добре, моя цвѣточко! —

— То вже добре, моя тѣточко! — но щожъ дѣлати, щобы самъ о томъ дѣзнати?

— Потрѣбно бы ты, моя завзлєнько, цвѣтѣ въ папороти.

— Цвѣтѣ въ папороти? — аеожто за помощю того цвѣтѣ можна бы скритости чѣшого сердца пѣзнати?

— Я чомъ нѣкъ! — той цвѣтъ мае такъ силъ, що хто го при совѣкъ мае, той все може знати, що йно самъ въ свѣтѣкъ дѣке;

— Такъ?! — але моя тѣточко, якъ можна того цвѣтѣ дѣстати, коли повѣдають людѣ, що папороть тѣлько оупѣвночи передъ Иваномъ Квпаломъ цвите, и то въ часѣкъ страшнои банскавнѣкъ и гримовнѣкъ; то неподѣбно, щобы го можна дѣстати.

— Власне, мое серденько, въ томъ штѣска. Но — моя йнтосю, шакбы и вже мала такій цвѣтъ, цы оупотребилабы ты его? —

— Ось таки заразъ! — заввѣтѣла радѣсно дѣвнѣца, и кѣлѣпила неспокойнѣи очи въ лице тѣткѣ, котра по хвили, оузмѣхнѣвшиса мило, такъ заговорила:

— Бѣды спокойною, йнтосю; и неждаюса до чарѣвъ, але присягни ми, що мою волю оучинишь. Долъ твоего житѣ, твоа шаслива бѣдѣвчнѣсть закисить ѡдъ того.

— Присагаю, тётко кохана! — рече дѣвчина зложивши навхрестъ два дрѣбненькѣ пальчикѣ. Панѣ Райска пригорнѣла ю чѣло до сердца; — а на дрѣгій день выѣхала зъ нею на село. Штири мѣсаци мишло, шкъ далоса чѣсти, що Райска вернѣла зъ села зновѣ до мѣста; но тѣ вже нѣкого анѣ сама неѣдвѣдѣвала, анѣ ѡдѣдѣвѣвѣ неприймала оу себе. Ён свѣтлиця, де перше часто вечѣрки ѡдѣвѣвалисѣ, бѣла запертою. Шкъ ѣ хто до себе просивѣ, все знайшла вымѡвкѣ; шкже хто до неѣ загостивѣ, то або неѣла для него въ дома, або приймала холодно и смѣтно. Шкъ де выходила, то все сама; а спитавсѣ хто, шкъ сестрѣницѣ са маѣ, то набаважкѣ ѣ клопотѣ, що незнала, шкъ ѡдповѣсти мала.

Ќдѣ двоухъ мѣсацикѣвѣ неѣло нѣгде янтосѣ видати; комната ён бѣла заперта, а люде мотали на нѡсѣ тысячѣ домыслѡкѣ, тай выгадѣвали Богѣ знаѣ що про то замкнѣнѣ.

Залицяючихсѣ тревожило такожѣ, шкабы то причина могла дѣвницю ѡдѣ свѣта ѡчѣснѣти. Ёднѣ дѣмали, що то ѣ релѣгійнѡсть, дрѣгѣи шось шептали о ѡтратѣ маѣткѣ, а инныѣ брали то за нещасливѣ шкѣсь милѡсть. Яжѣ ось наразѣ рѣхнѣла поголоска, що дѣвницѣ въ часѣ своего переѣзванѣ на селѣ ѡгласхѣла, и що той припадокѣ хѣли довшою въ городѣ непритомностію затанѣти, но наконецѣ мѣсѣли таки повернѣти до мѣста, кы тѣ засагнѣти рады здѡбныхъ лѣкарѡвѣ, и що кѣдла нхѣ сѣдѣ вже невозможнымѣ ѣ, дѣвчинѣ слѣхѣ привернѣти. Та

поголовка сталася хѣтко правдоподобною; сама панѣ Райска съ плачѣмъ повѣла своимъ вѣрнымъ прі-
ателямъ, що нещастье є истинне и просила ихъ,
той тайны невыавлати, поки ще надѣя збѣсѣмъ не-
счезла, що интосю можна выѣчити. Пріателѣ
сказали о тѣмъ своимъ пріателямъ, розвѣсѣмъ,
въ секретѣ, ти зновѣ своимъ — такъ, що вже
дрѣгого дня пріателѣ и знакомі стали до панѣ
Райской приходити, авы ю пожаловати та ѡдрадѣ
дати. Ѡдѣ того часѣ станѣ дѣвчины нещасливон
небѣвъ вже нѣкомѣ тайною. Ѡдѣ теперь свѣтанца
панѣ Райской стогла зновѣ ѡтверомъ, а до неи гор-
нѣлиса зновѣ дрѣги и знакомі, шобы нещаснѣ дѣв-
чинѣ розвеселити та забавити. Становиско дѣвчины
до свѣта бѣло дневне; она бѣла смѣтною але при
тѣмъ спокѡйною и послѣшною своій доли. Слабѡсть
знати, котра ꙗ такъ замолодѣ пригнѣла, навѣтити
мѣсѣла, що человекѣкъ неповиненъ марными добрами
того свѣта пишитиса та величати; она бѣла теперь
скромнѣйшою, покѡрнѣйшою, а часто навѣтъ весе-
лою; плакала съ ѡдновленною пыльностію свои та-
ланты, якѣн тѡлько їй та ѡломнѡсть плакати до-
зволювала. Всѣ сидѣла при своімъ столнѣ коло
ѡкна зъ олѣвцѣмъ, книжкою, або инною якою жень-
скою роботою въ рѣкахъ. Бѣло можна цѣлакомъ коло
неи голосно бесѣдѣвати, що їй въ нѣчѣмъ не пере-
шкаджало: всли ꙗ хто поздоровнѣвъ, дѣвокала дрѣ-
жески и робила свое безъ перервы, а той тогды бесѣ-
довавѣ зъ їи тѣткою, а якъ коли тѣтка дѣ выи-

шла, тогда пріймалася гостѣ домовою товаришкою. шо была дожна чѣвати надъ вѣдною дѣвицею.

Ѳднаго дня всѣпли до хаты правѣ разомъ : панъ Лабай и Выгѣдницкій. Райска проенла ихъ сѣдати а сама изкинилася, шо мае съ кимъ тамъ въ дрѣгѣй комнатѣ шось поговорити ; по хвили выйшла зъ сѣтлицѣ и домока подрѣжка, шобы якъсь просьбѣ дѣвичины выповнити, отже оба гостѣ зѣстали зъ самую дѣвичиною, котра старанно шось малювала. Теперъ затрималася на хвилекъ зъ рокотою, шобы имъ парѣ гречныхъ слѣвъ сказати и взяла зновъ малювати, нечаючи и ѳдповѣди, котрой навѣтъ и немогла чѣсти. Панъ Выгѣдницкій бѣльше пискватый ѳдъ пана Лабаа, першій перервакъ мовчанкѣ.

— Ну, господине Лабаю, цы вы все таки хочете бѣти моимъ сѣперникомъ ?

— Икто? дотично кого? — ѳдповѣкъ Лабай, задикованный нѣкъ такимъ вопросомъ.

— Я дотично панны Янтосѣ, видитьмиса, господине, шо вы, помимо своего вже сикого колоса, таки на правдѣ хочетеъ подобати и шо вы стараетеся о рѣкъ той дѣвицѣ ; —

— Я якъбы и такъ бѣло? — ѳдповѣкъ панъ Лабай — чижь я немаю до того такого самого права, якъ и дрѣгїи? еслимъ немолодый, то хоть мѣй маютокъ въ цѣлости; если мѣй вѣкъ двѣзначный, то принаймѣ мѣй стосѣнокъ до сѣкта не двѣзначный ; — сказавъ гордо оурадникъ.

— Що вы черезъ то сказали Господине! — спитакса сердито панъ посесоръ.

— Я! — есдѣте но ласкаві, та несердѣтса, каже оурадникъ, — знаю я, що ваша посесія застрагла въ небеспечной шпексациі, и вы, щобы свѣой маетока на ноги поставити, богато оженитса хочете; но небадѣс бѣльше о томъ бесѣдѣвати. —

— Песъ! — прошѣ не такъ голосно! — переркакъ го панъ Выгѣдницкій.

— Е, що тамъ! — ѣдповѣкъ оурадникъ — тѣ нема нѣкого, а панна Интоса прецѣнь — глѣха. Дѣвица все таки робила свое спокѣйно далѣ.

— Якто, господине Абаю — вы гадаете, що мѣой интересъ поводомъ

— Отъ признайтса лѣпше, що едно вѣно тѣлько васъ тѣ тагне. Бо то са говоритъ о красотѣ о талантахъ, и хто знае о чѣмъ ще — а на правдѣ о що властиво кождомъ ходитъ? — о вѣно! — що насъ притѣгае наибѣльше? — вѣно! — Я самъ, — гадаете, щобымъ есѣтъ такъ глѣпымъ де влюбитса? то, то, то! — отъ шѣкаеса, може де, якъ той каже, дѣричка са трафитъ, якъ и дрѣгомъ. — Яле есдѣте но и вы отвертымъ и признайтса, ци вы, величячи панны Интосѣ штѣкс малааркс, много мыслили надъ тымъ?

— Що? я? —

— Я такъ; о, съ певностію що нѣ! — бо еслибыскте са момѣ собѣ противилиса. Еы, що на томъ добре розѣмѣтса, — ось — погляньте на

тѣ базгранниѣ, котрѣ шо йно ось скѣнчила и ска-
жѣтъ , чисьте де бридшѣ видали ?

Дѣвчина бѣла такій пакійсь рѣхъ здѣлала , ко-
трый ѣй малюнокъ попсѣвъ , а панъ Быгѣдницкій
поспѣшився здѣймити квачикъ , шо бѣвъ на землю
оупавъ , и при тѣй способности глипнѣвъ на образецъ ,
а его очи , его лице зробили найживѣйшкй знакъ
похвалы , они выражали въ очехъ дѣвчикѣ : „прекра-
сно , пречѣдно !” Потѣмъ ѣдвернѣвся до своего сѣ-
перника , пана Лабая , и ставъ пѣдъ носомъ мѣр-
котѣти :

— Такъ е , господине Лабая ; истинно , немного
то шо картъ ! Черты несѣтъ докладнй — краска за
слаба — тѣнь за темна , за грѣба ; але панна мае
таки нѣкотрй таланта . Треба признати , шо ѣи пло-
ды въ тѣй штѣцкѣ все бѣльше ще заслѣгѣють на по-
хвалѣ , такъ голосъ , та сякѣвъ , шо то вы , пане Ла-
бая , такъ дѣже подивляли ! —

— Подивлякъ ? — ха , ха , ха , — подивлякъ ,
бо такъ выпадало ; цы то мене шо коштовало ; цы
то комѣ шо завадило ? Знають то всѣ , шо такй
приплескй картѣють ! — Йкѣвы то все такъ остро
малоса брати , го , го , го ! — Але прѣцкнъ , ш вымы
теперь съ панною тымъ охотнѣйше оженився ; бо
непотребовакѣвымъ обавлатиса предъ ѣи мѣзикаль-
нымъ гѣморомъ , прото подобаѣмиса ѣи глѣхота ;
бо врѣшткѣ глѣха жѣнка въ самѣй рѣчи не такъ ти
накѣчитса . . .

— Отъ не треба нѣю все заниматисѣ, а то ба-
чите корысть; нѣжѣ — додавѣ посесорина — цы
кы хочете таки на своѣмѣ поставити?

— И чомѣжѣ нѣ! — а вы?

— Та га прійшовѣ освѣдчитисѣ панѣ Райскѣй.

— И такожѣ.

— Нѣ — то най зѣ насѣ выберѣ.

Бѣ тѣй хвилѣ всѣпила панѣ Райска до покою;
оба сѣперники зробили короткими словами свое
освѣдченѣ, котре панѣ Райска зѣ оуемѣхомѣ прѣшла
и имѣ такожѣ освѣдчила, що она бѣде безсторѣнною
кѣ выборѣ, котрый зѣоставлѣ своѣй сестрѣкниці.
Оба склонилѣся и при ѣдходѣ такѣ люковно гла-
нѣли на дѣкницю, що черезѣ то запекнѣ мѣсѣли кѣ
переконѣти о своихѣ чесныхѣ намѣрѣнѣхѣ.

Дрѣгого дня бѣла Интосѣ зновѣ тѣлько зѣ
своею товаришкою кѣ покою, такѣ ось до нихѣ мо-
лодой профѣсорѣ загостивѣ. Бѣйшовѣши поздоровивѣ
обѣ женщины, — но оудивлѣна ского немѣгѣ оу-
крити —

— И — панѣ Стецкова?! — мое почтенѣ! —
Такѣ поздороклѣно дѣквицѣ товаришкѣ, котрѣ панѣ
Лѣсковичѣ ѣдѣ часѣ ѣн вѣдѣства знакѣ. Ён чоло-
кѣкѣ бѣкѣ такожѣ профѣсоромѣ при тѣй самѣй
школѣ, що и ѣнѣ. Молода вдова бѣла красна и гар-
на, а профѣсорѣ ажѣ забѣсѣ, що такѣ неспѣждва-
но кѣ зѣбачивѣ; сказавѣ ѣй кѣлька грѣчностей, а при
тѣмѣ все дививѣся на Интосѣ; очима хѣтѣкѣ ѣй дати
то зрозѣмѣти, що вдовѣ говоривѣ.

— Яле — ваша бесѣда е дивною, сказала неохотно Стецкова — вы господине залицаетесь до мене въ притомрости той дѣвицѣ?

— Не великое зло; таже она нечѣе.

— То нѣцъ, але — прещѣнь вы давали ёй пѣзнати, що ѣ любите.

— Люблю въ разумный способъ; и стараюсь о ён рѣкъ; отъ — знаете женитьба зъ потребы! — бо комѣжь може подобатися така, що нечѣе; зъ нею такъ приповѣдка каже: нѣ мовы нѣ розмовы.

— Нѣ, то въ мѣсто розмовы бѣдете съ дивити на ню, а то бѣде вамъ надгородою.

— Правда дѣвча е хороше, дѣже — однако не такъ хороше, такъ — простѣтъ, що и васъ вижѣ краснѣйшою.

— Досить, господине! — въ гнѣвѣк перетла мѣ бесѣда вдова.

Онъ таки хѣтѣвъ ще щось заговорити, але кашѣль дѣвчины перешкоднѣвъ мѣ, а грозьне око молодон вдовы оунесмѣканло и заведидало го. Заверяючися до ѡдходѣ проснѣвъ панѣ Стецковой о томъ замочати. —

— И нѣцъ не скажѣ! — коротко, но рѣзко ѡдповѣла вдова.

— По томъ записнѣню выйшовѣ шептаючи пѡдъ оусомъ щось по латинѣ. И выйшовши на оулицю промовнѣвъ самъ до себе: бодай на два — бодай на рѡкъ — а таки съ оженю! —

Инна зноуѣ того самого вечера вѣдася вѣсѣда
межи тѣмиже жінщинами и однимъ, бѣдѣ вышше
наведеныхъ далеко инакѣимъ мѣжчиною. Бѣдѣ тѣ
Петро, котрый шо ино тѣго самого дѣла зѣ далекон
дороги вѣсѣ повернѣти, а довѣдавшомъ тѣ о при-
падкѣ, шкѣи здѣлавъ его дитинишухъ лѣтъ товари-
шкѣ, мало шо не розпаакася неборахъ и немѣгъ
ширего жалю оутѣлти; единакожъ старася на ню
позирати вѣсѣлымъ окомъ, шокы къ скоеку гризотю
ше бѣльше незасѣтити. Къ подрѣбности выпитѣ-
какѣ панкѣ Стѣцковон о тѣй такъ страшнѣй оуло-
мности; жалѣвъ, шо тамъ въ короткомъ часѣ такъ
страшно взмоглася, довѣдѣвася о оуживаныхъ
средствахъ, о лѣкарахъ и надѣлахъ, шкѣи они бѣ
робили.

— Шо за недола! — сказавъ тѣжко — цы
недосѣти вѣло, шо и вжѣ на тѣбѣ свѣтѣ стративъ
ксю надѣю мого шаста? и чомѣжи прѣ мѣшѣ и ми-
лѣю Интосю оуѣкрою той нимадѣаной долѣ тѣ ба-
чити? —

— Цы вы къ бѣдѣ даена знате? — запитала го
панкѣ Стѣцкова.

— Ихъ панк! шкѣ шасликымъ вѣсѣ и коликъ
при нѣй! — Передѣ тѣмъ недолѣю небрѣковало бѣи нѣцѣ
до повного шаста; шка нѣжнѣбѣ, шка докрѣдѣшнѣбѣ
къ нѣй до вождого! шкѣи оударована! — Ихъ, она
гѣдною вѣла нишон долѣ! То за тѣжко, несправе-
дливѣ горѣнѣкко дѣла ни! — Сказавъ и словы пока-
зали мѣ сѣ въ очѣхъ.

— Виждь, господине, що вы оумкете свою давнѣ товаришкѣ цѣнити, кромѣ того, щосьте, шкѣ и чблѣ, оуказывали для ней великѣ холодноѣсть.

— Холодноѣсть? — о — нехблѣ про холодноѣсть! сердце мое измѣнило своего чувства; — але и немогѣ слобѣ дѣбрати; и немогѣ такѣ делѣкатно, такѣ красне высловитисѣ — такихѣ лѣсныхѣ похвалѣ просто въ очи говорити, шкѣи бы бѣли мѣсян скромноѣсть шевиннѣ того образити, до кого бѣдусилисѣ. Иѣ, коли виждь, що овлѣсникѣ оуражають сердце моеѣ такѣ дорогѣй предметѣ; и що и нѣхѣ немогѣ побороити, тогда порывае мѣ роспѣка и и бѣддаюсѣ на самотѣ тай замыкаю мои гадки, мое сердце передѣ свѣтомѣ, шокы такѣ мои противникѣ и небачили и недогадалисѣ о нѣчѣмѣ; — Почистѣй неоказѣю и поверховно, но хороню нѣхѣ глѣбоко въ дѣши, прото они чистѣ а незмѣшаниѣ зѣ самолюбѣемѣ.

Коли молодецѣ выстогнавѣ тѣи слова спѣстивѣ встыдливо очи въ зѣмлю, бо въ тѣй хѣвили глѣнѣли на нѣхѣ очи дѣвицѣ, и то сѣ такимѣ выразомѣ сердечности и пожалованѣ, що ажѣ легонькѣй морозѣ по нѣмѣ поѣшовѣ.

— Тождь вы шѣ нѣколи неказали бѣи, що до ней чѣете? — запитала го вѣдова.

— Та шкѣи вы менѣ сѣ бѣдужити? — отѣ и лѣдко що смѣю тѣе повѣсти вамѣ въ бѣи притомности, бо — прѣцѣнѣ она мене нечѣсе, але мѣснѣи она ми тѣ зѣ лица читав.

— Икже нерозсѣдно! — то хотѣ панѣ Райскѣи може вспоминалисъте коли що о тѣмъ ?

— Нѣ, панѣ!

— Та чомъ нѣ ?

— Бо я макъ сѣперникѣвъ , котрѣ ѣи достойнѣйшими бѣли. Мѣи мастокъ не може до нѣхъ рѣвнатиса ; такы я бѣкъ перше ще о тѣмъ говоривъ , тобы са бѣло здавало , що мене до того тагнѣтъ власнѣи мон намѣренѣ ; и щожъ кы тогда она бѣла погадала о мнѣ. Но я хѣтѣвъ напередъ о независиме становиско для себе постаратиса , тогда , вслены небѣло вже пѣвно , сердце мое ѣдкрити ѣи , — але ажъ до того часѣ , моя панѣ , я бѣкъ мѣскѣвъ мовчатѣи.

Тѣ зблжжилася чесна кдова до красной Интосѣ , стинѣсла ѣ за рѣкс и кыла ще кынитоватиса пана коморника ;

— Я теперъ — теперъ , коли лиха долѣ ѣддлантѣ може ѣдѣи ей всѣхъ , що то залицалиса — цы бѣдете могли о нѣй такъ само гадати ?

— О , зѣвѣкъмъ такъ само! — мон чѣства для ей все тѣи самѣи . — но що я кажѣ ? чижъ она нынѣ немаѣ домагатиса ще бѣльшой для себе чѣлости ? а той , кого она кыбере си , цижъ непокинѣнѣ все свое житѣе ѣи поскатити ? —

Интоса встала.

— Петрѣию ! — завкѣнѣла милымъ , проникающимъ голосомъ и подала мѣ рѣкс. Молодецъ мовъ бы залжсѣ , вѣѣпникъ въ ню очи , а потѣмъ погла-

нѣкъ и на паню Стѣцковѣ, котра такожь своимн
блѣщущимн очима на него выдивилася.

— Петрушню! — повторила красна панночка — и
чѣю! — и легонькій рѣманецъ розлажеса по ѣи гла-
денькѣмъ, пачнѣмъ личкѣ. а слезы дробненькїи, дѣ-
вочїи, слезы радости закрѣстилися къ жаркѣмъ ѣи
очкѣ.

— Йхъ! — кликнувъ швидко молодець — при-
горнѣвши къ въ той хвили до сердца и выцѣловавши
ѣи вѣлѣ рѣчкѣ, — ахъ, що за радѣсть! — Ты чѣвшь! —
то бѣвъ жартъ! — Йкже безмилосерно! — и бѣльше
незмѣгъ нѣчого сказати; тѣлько тримавъ шасли-
вый свое шастье — тримавъ молодѣ и краснѣ, якъ
весна, дѣвицу въ своихъ обатъахъ.

— Ходѣтъ, милая тѣтко, ходѣтъ! — въ ра-
дости лѣдко шо вымовило шасливе дѣвчатко — хо-
дѣтъ, та тѣшитеса въ вашого вымысла!

— О! — красне двое! — зажартовала Райска,
оцрѣвши, якъ молодой коморникъ мовѣ прилипъ
и неможе ѣдципитиса ѣдъ ѣи сестрѣннїи; — Но! —
прѣба мож оудалася!

— Ще й якъ! — красно оудалася — подивѣтеса
тѣточко мож! яка та шаслива! — та и все тѣсилася
до сердца гожего молодца.

Потѣмъ запросила панѣ Райска всѣхъ тыхъ
трохъ панѣкъ: шо то ся залицали. — а скоро йно
квѣйшали, явилася и гожа Штоса и забѣсѣдовала до
пана Лабла:

— Господине, перепрошаю, щомъ васъ такъ вымучила моимъ мѣзикальнымъ талантомъ! —

— Икто? — спытавъ здивованный оурадникъ.

— Дотично васъ, господине Рыгѣдницкѣй. —
то и за васъ неслѣбюса — знавте бо, що и такъ неладно окраски базграю, котрѣ вы ще могли славный збѣръ кашихъ образѣвъ обезславити, — а котрый то збѣръ незадовго, гадаю, въ жидѣкскѣй рѣкѣ перейде. —

Завстыженный посесоръ зѣтхнѣкъ тѣлько.

— Господинъ же Лѣсковичъ, най кѣдуть ласкавѣй поскатити свои гречности молодѣй, краснѣй вдовици, котра ажъ вчера пѣзнала вашѣ чеснѣсть.

Лѣсковичъ закѣснѣвъ зѣбы.

— Хто насъ выдавъ! — скричали всѣ три наразъ — хто насъ пѣдсладхавъ! —

— И, мои чеснѣ — панове! — сказала дѣвчинна съ фигалярнымъ оуклономъ.

— Вы, панѣ? —

— Такъ, — та йно оудакала, що нечѣю; до чого намовила мене мой добраа тѣтка, щобыса правды дѣзнати. Вы дали менѣ тромакъ набчкѣ, за що вамъ дѣже красно дѣкѣю. — Еднако дѣже вымы са бѣла смѣтила, якъ бымы бѣла мѣскѣла весь свѣтъ такъ сѣдити, якъ вы мене сѣдити го набчили — але дѣжовати Богѣ, ще знайшлоса для мои оудрады сѣрце, до котрого, выбачайте панове, ваше невинлоса, тай котрого безъ той прѣбы неблабымы може

познала. Порѣчаюса панове и — прошѣ знати, що и зѣвсѣмъ здорока.

Бѣднаа трѣйка забралася тай пѣйшла зъ опсценнымн голоками.

— Нс, моя книгиня молода, що скажешъ о моихъ чарахъ?—

— Що скажѣ? — що ѡдваги треба, абы ихъ оужити.

— Неправдажъ? — и бымъ еднако нехѣла ихъ кождомъ ранти. — Видишь моя сердечна йнтосю оттакъ знайшлася си правдивѣ а нежданѣ милѡсть!— але кѣпа в такихъ женщинѣ, що тымъ немогѣтса похвалити!

ДУМКА ЗА КРИНИЧКОЮ.

Криниченько мила
Живою воды,
Чудна якась сила
Мене все сюды
 До тебе сестричко
 Самотна тягне,
 За тобовъ криничко
 Душа все багне!

Бо ту солодсьнка
Съ тоскою менѣ
Плыне изъ серденька
Думка о любвѣ,
 Бо ту все весною
 Дыхае съ тобовъ,
 Все шепче съ тобою
 За щастье, любовь.

Надъ тобою птички
Щебечуть въ горѣ,
Рыбки невелички
Плюскають въ норѣ, —

Кожда пестить своего
Самичка самця;
У серденька твоего
Любовь безъ конца!

Якъ слеза чистенькій
Прозрачный потокъ,
Мовъ отдыхъ свѣженькій
Милыхъ усточокъ,
Птичку наповас
И цвѣтку въ травѣ;
Ту душа бажас
Снити о любви!

Ось ту ся синѣють
Незабудкы въ кругъ,
Встыдомъ паленѣють, —
Бо скакунокъ другъ
Цѣлуе имъ личко,
Голубить, ластить; —
О любя криничко,
Ту любовь ся снить!

Ту такъ любо всюды. —
Я йно тужу самъ,
Гадки моей груди
Всѣ плынуть десь тамъ —
Де лѣсь ся синѣе —
Туда сердце бѣе;
Она тамъ марнѣе
Може слезы пѣе —

Въ тузѣ сѣне, — а може,
Коли тужу я,
Другого, храни Боже!
Шукае она.

Або вже, нечула,
Зъ другимъ ся пестить,
А мене й забула! —
Ой! — сердце, болитъ! —

ВЕСЕЛОЙ.

Скажи моя дѣвчинонько, де ты тоє чула,
Щобы любка въ товариствѣ о милѣмъ забула?
Та чи можна такъ забути? — хѣба такъ любила,
Щобъ ѣ вѣчно дѣвовати доля не всудила.
Що любила йно ддятого, кобы ся побрати,
Та съ хлопцями по празникахъ свободно гуляти.
Хто ся любитьъ широко, вѣрно, той не до забавы,
Знаючи, що друге сердце горенькомъ ся давитьъ.
Будь здорова, гуляй, бався! я вже небороню,
Нелюбилась и нелюбишь, — я далѣ погоню. —

НЕВОЛЬНИКЪ ВЪ ГОРОДѢ.

„Видянь же, щастно,
Мое серденько,
Поки близенько,
Та поворожує — —
Охъ, тяжко, важко!“

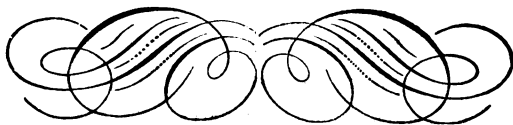
Шевченко.

Кого шукаю,
Пощо доптаю
Листье зъ деревъ? —
Она нѣколи
У тѣй неволи
Мене зъ душевь
Тоскновъ незнайде,
Она свѣтами
Гень за горами,
Сюда незайде. —
Ту стѣны грубѣ,
Люде нелюбѣ
На перешкодѣ,
Такъ, дармо! — годѣ! —

О Ганю мила,
Кобъ я мавъ крила! —
Пташкою злетѣвбымъ,
При тобѣ стѣвбымъ,
Бышь твое личко,
Перепеличко,
Могъ оглянути,
Ту — пригорнути,
Приглубити,
Щобы, миленька!
Коло серденька
Твоего спомити,
Жаль утулити,
Зъ усть солоденькихъ,
Зъ очокъ красенькихъ,
Роскошь испити;
Но днесъ тужити
Я только знаю,
Криль немаю! —
О чорна доле,
Защось въ неволи
Мене упяла,
Ту приковала?
— Щобъ лишъ тужити,
Житье марнити! —
Хтожь мнѣ поможе?
Дармо вздыхаю,
Зъ жалю всыхаю.

Милый мой Боже!
Дай, най хоть сплачу
Слезку, горячу,
Може то горе,
Що въ сердись боре, --
Сплыне слезою,
И лекше стане
Серцю, що вяне
Въ томъ неспокою. —
Хоть сердце мѣе,
Хоть лебедѣ,
Хоть такъ му нудно,
А таки трудно
Слезцѣ съ добути, —
Бо змѣи люти
Мою слезоньку.
Гѣрку росоньку,
Въ серци спивають,
Грудь роздирають,
О любя пташко,
Якже ми тяжко! --
— Коли живои
Тебе осьтои
Хвилѣ, мой цвѣте,
Немогу зрѣти,
То хоть приснися
Якъ ангель красна, —
Зброчко ясна,
Въ снѣ ми зъявися!

З'явись миленька,
Приложи руку
Ту — до серденька,
Щобы роспуку,
Якую ношу,
Въ свѣтъ розогнала,
Утуху дала,
О приснись, прошу,
Анночко любко!
Красна голубко!

СЛЕЗЫ МИЛОИ.

(Листъ до друга)

Дурзѣль дивнѣйшихъ нема на свѣтѣ,
Анѣ силнѣйшихъ чаровъ на цвѣтѣ
Вѣдьма дѣстане, хотьбы й якая,
Щобъ христянина учарувати;
Нема силнѣйшихъ, кажу, мѡй брате,
Чаровъ надъ слезы, шо то живая
Тобѣ дѣвица въ любовѣ нещаснѡй —
Зѣ очокъ по рожи звялѡй — но краснѡй
Скропитъ на груди — обявши шию —
И скаже „Милый! — я неумѣю
Тобѣ сказати моей любви —
Немаю сыли, немаю мовы —
Чуешь, якъ сердце мое товчеса?
Грудь ось — ось мало нерознадеса —
О мѡй! —“ Тай бѡльше речи неумѣе;
На грудь ся схилить; лице затлѣе
Въ краски чудеснѡй; свѣтѣ, все забуде;
Жаркимъ ти окомъ зѣ укуса блисне,
Уста горячо до устѣ притисне,
И зновъ приляже личкомъ до груди —

— Уже по тобѣ ! — душа ти звяне ,
Серце зомлѣе , всыхати стане , —
Мовъ бы затрутъ смертнй грѣмъстрѣлы
Зъ ясного сонця въ грудь ти влѣтъли ,
Тай рошибають душу огнями ,
Серце все мучать ночами , днями ;
И если въ тобѣ душа чувствена ,
Мука та буде вже нескѣнчена ;
Незмишъ думковъ , анѣ слезою ,
Навѣтъ ѣ возьмешъ въ землю съ собою .
„Минай протое слезы дѣвочй ,
Якъ хочешъ мати спокѣйной ночй !“

О Б М А Н Ъ.

«obieto! puchu marny! ty wietrzna istoto!
Postaci twojej zazdroszczą anieli,
A duszę gorszą masz, niżeli!»

Mickiewicz.

I.

Милый мой Боже! -- души немаю,
Щобъ розказала --- щобъ розповѣла
О милій Ксени, щобъ поболѣла
Наспѣвъ зб мною, — дармо вздыхаю!
Нѣкого, бѣдний, тутка немаю,
Хтобъ камѣнь горя здѣйнивъ ми зъ груди,
Що ми лихій вложили люде,
И кажуть: „Двигай до самой смерти!“ —
А мнѣ такъ лячно въ той доли вмерти! —
Два лѣтъ вже близько — акъ паньска воля
Выволокла мя зъ родинной хаты,
(Чому то паньска не така доля?)
Плякавъ мой батько, вмиѣвала мати!
А красна Ксения? — сердце ся крае —

Бѣдна! — неплаче — мовъ слезъ немає,
Неплаче Ксея, но якъ та стѣна,
Вся остовпѣла, стояла она,
Та ся дивила, якъ мя тягнули
Слуги до пана, якъ мя закули —
Вкинули въ цюпу — о люба Ксене!
Добре ще тямлю. якъ ты про мене, —
Збѣ мновъ терпѣла, наспѣвъ тужила,
Якъ ты до кратокъ зѣлье носила,
Якъ мовъ пахнюча цвѣтка на весну,
Вливалась въ грудь потѣху небесну, —
Нынѣ обое мы плачемъ, мила!
Панамъ мѡй тато, щобъ мя пустили,
Въ гостинець штири волѡвъ купили,
Та и загнали на паньскій двѡръ,
Просять о мене — а ѡнъ — якъ звѣрь
Припавъ до тата, здоптавъ ногами,
За той гостинець! — и вычвавъ псами. —
Мене сюды ажъ — въ неволю завѣвъ,
Щобы служити у паньскихъ столѡвъ —
Боже мѡй, Боже! — о люба пташко!
Мнѣ ту такъ нудно, нудно и тяжко!

II.

Ой кобъ соколомъ можна злетѣти
До моей любкѣ! — она десь цвѣти

Менѣ збѣрае, въ вѣнокъ сплѣтае;
Паны! пустѣть мя! — она всыхае
Зѣ тоски — роспуки! прощу васъ, молю,
Пустѣть! я знову вернусь въ неволю,
Най тѣлько слезы милѣй усушу,
Що давятъ красну, невинну душу,
Въ кавальцѣ сердце ей роздирають —
Боже, тѣ люде сердца немають!
Дамъ вамъ, що хочте; дамъ все, що маю,
Тѣлько пустѣть мя хоть йно на хвилю,
Она схне тамка, я ту всыхаю —
О любко, зѣрко, дармо ся силю,
Дармо ихъ прощу — они ще лають —
Серце! тѣ люде сердца немають! —
Пустѣть! дивѣтса, прощу слезами,
Кучно мнѣ тутка межи панами —
На волю тужу якъ въ клѣтцѣ пташка,
Ныдѣю, жовкну, якъ въ поли квѣтка,
Самѣській гину, якъ та сирѣтка
Пѣдъ чужимъ плотомъ — бо паньска ласка;
То саме горе, лих (ту щось тихо
Сказавъ) — о Боже, якъ же ми лихо! —
Пустѣть мя, прощу, сердце ми звяне,
Нехочу вашихъ медѣвъ спивати,
Мерзѣ вашѣй учты — бридѣ марципаны,
Лѣпшій хлѣбъ грубый — вузкій куть хаты —
Тѣлько щобъ зѣ нею — щобъ зѣ моимъ сонцемъ
На свѣтъ дивитись однимъ ѡконцемъ! —

Колись бувало — вижу якъ нынѣ
То личко-небо моеї княгинѣ;
То личко! — колинь бувало
Въ тій очказорі, въ тій устарожі
Чудній, пахнючій, глянувъ — мѡй Боже! —
Я небо видѣвъ! — днесъ все пропало! —
Паны смѣются зъ моеї любви,
Мене въ пѡдданьства вкули оковы,
Чи й сердце мыслять они скувати? —
О, — сердце дармо пута вкладати!
Оно ся вырве — якъ? — Богъ лишъ знае;
Серце якъ любить, нѣць непитае! —

III.

Нѡчь ся сѣрѣ; потихо сѣрѣбный
По небѣ сунесь мѣсяць жалбный.
Та свѣтитъ, коли въ заросляхъ, ярахъ
Воронный бродить, то зновъ ся въ хмарахъ
Втопить, якъ види, що коникъ чеше,
Же ажъ скры ясны копитомъ креше.
„Гей, опенися!“ — щось му говорить —
„У милой може чекае горе,
А може навѣтъ — може могила —
Слухай, — сова десь заголосила —
Нѡчный десь воронъ маркотно краче,
Гомѡнъ жалбно по полю плаче“ —

— Но ѓнъ неслуха, ѓнъ нѣць недбае,
ѓнъ только думку одну думас,
Думку: що любка слезонькй ронить, —
Вороний форка, стрѣлою гонить;
Ой, гони швидче, швидче ще, коню,
А коли вражій вѣтръ перегоню,
И здоровъ стану въ серденька мого,
Дамъ ти — насыплю ѓвса самого,
Но швидче, борше, та истомися,
Вже недалекo, — свѣтло михтитя
Въ ѓконци милой, — вже стрѣху чорну
Въ туманѣ видно -- туй, туй пригорну
До сердца Ксеню, ту до серденька
Мого притисну грудь ей зъ легенька,
И полюбую грудь молодую,
Губонькй, очка ей обцѣлую;
А она красна, якъ цвѣтокъ божій,
Въ зѣльѣ убрана, маена въ рожі
Всмѣхнесъ миленько — и солоденько
Мнѣ зашебече, що ажъ серденько
Вздроснесъ, заграе чувствомъ горячимъ, —
Сплачемъ обое, зъ радости сплачемъ. —
Такъ гнавъ до любкй, сердце скажало —
Но скрѣзь нѣчь зъ боку все щось шептало
Ему до сердца: „Гей, гей небоже!
„То сонъ! то мары! — ты Ксенѣ може
„И неувидишь — ось надъ тобою
„Птицѣ лѣтають щось чередою —“

Але бѣнѣ нѣбы чути нехоче
Въ оконце мокрѣ втопивши очи.
Еще три скоки — и вже у воробѣ
Кониць, убѣгши двѣ мили, стоить.
Хлопецъ въ оконце глипнувъ очима —
Въ хатинѣ инный Ксеню цѣловавъ —
— Ксеню невѣрна !! — страшно закричавъ
Вздець, конь спявся — а бѣнѣ плечима
Гримнувъ о землю — земля здуднѣла,
Кбсть затрѣщали — губою кровь
Лянула зъ сердца — кипяча кровь !
Губа скривилась тай белкотѣла
Ось такий слова : „на крестъ ся кляла !
„Любовь присяглу — и крестъ зломала —
„Черное сердце, душа погана !
„Гбрша бдѣ мого лихого пана ! —
„Боже, охъ — тяжко — де мбй отецъ,
„Де мати — простѣтъ“ — й замовкѣ молодець ,
Замовкѣ на вѣки. — Збйшлась родина , —
Отець и мати сховали сына ;
Плакали, млѣли, руки ломали, —
А вѣроломну все проклинали ; —
И знать проклиали, — бо за два лѣта
Ксеня зб встыду — зникла бдѣ свѣта.

Р О З Л У К А.

Прощай ми тѣне сумныхъ моихъ снѣвъ!
Прощай пташино, для котрой я пѣвъ
Любви пѣснь; прощай! я ся обманивъ,
Щомъ ты такъ чисто, сердечно любивъ,
Щомъ ти невинну любовь жертвовавъ;
Про тебе снивъ я, о тобѣ думавъ,
А мои думки були всѣ тоскливи,
Такъ причувавъ я, щомъ нещасливый!

— Она, бы блуды свои укрити,
Каже, щомъ другу зачавъ любити —
Най и такъ буде, коли хто хоче!
Жаль мя ту — давить, всыхають очи —
А сердце плаче — ажъ стигне мѣе —
Та си ѡбрады дати не вмѣе.
Бѣдное сердце! оно си хтѣло
Пожити въ свѣтѣ — та неумѣло —
Не вмѣло бѣдне добрати пары;
Цвѣточку красну взрѣло на яри;
Невзрѣло навѣтъ — але йно глипло,
И вже до неи цѣле прилипло.

До личка влипло, до его красы,
Бо осередокъ, — ось якъ въ тѣ часы
Часомъ буває, — червачокъ сточивъ,
А я любивъ, и сердце згубивъ!
Дармо тираю божую днину,
И прійде нѣчка, я неспочину —
Сонъ небереса, йно задрѣмаю,
Заразъ схоплюся — тужу — думаю —

О сердце, сердце съ хмары цы зъ вѣтру
У ней ты зяне? чому такъ хитру
Скриваешь душу, змѣину, зводлчу —
Я такъ любивъ тя! зато днесъ плачу,
И широко плачу, якъ та дитина,
А ты смѣшся? — смѣйся небого,
Щось обдѣрвала пѣвъ сердца моего —
Друга кервава схне половина —
Най схне! недбаю; ты смѣйся, бався!
И я колись такъ игравъ, смѣвся,
А нынѣ плачу зъ жалю, роспуки —
Що? тыжь нечуешь тои розлуки? —

Будьже здорова! бувай щаслива,
Дѣвчино красна, любко зрадлива!
И ты заплачешъ колись гѣркою,
Але неверне онъ ти съ слезою;
Бо ему лѣпше буде на крилахъ
Вихру по дикихъ гнати могилахъ.

Нѣякъ соколу въ гнѣздо вертати,
Щобъ давну милу крильцемъ обяти,

Коли му въ хмарѣ зсмалятъ грѣмъ крила,
А въ гнѣздѣ зъ другимъ спестится мила:
Кажу : Зальешся и ты слезою,
Коли змѣнишия часомъ, судьбою; —
Бо покѣ рожа цвите красненько,
До неи пчѣлка й мотыль миленько
Горнутя радѣ, щобъ медокъ ссати,
Пахнюче личко обцѣловати.
А цвѣтка дмезя, пышна собою,
Медъ вѣчно буде цвисти красою,
И вѣчно будутъ липнути мухѣ
До ей личка, до ей пазухѣ. —

Весна минае, небо съ захмарить,
Зашумить туча, зъ ней грѣмъ ударить —
Уже по цвѣтцѣ! — листки зѣвяли —
Зжовкли, упали — й зъ вѣтромъ погнали —
И безъ красы вже стоить бѣдна,
Суха, кѣльчаста, ахъ сиротина!
Тогда ей личко и жукъ минае,
Схилитя бѣдна — тай усыхае

Д У М К А.

Чомусь головку въ землю похилила?

Цвѣтко весняна! красная Княгиня!

Чому зрѣничка слезою заплалила? —

Глянь, ахъ глянь зѣрко, гень въ то небо сине.

Одтамъ потѣху на цѣлу природу

Господь зъсилае; — цыжъ ты ей нечуешь?

Богъ давъ ти сердце, — Богъ ти давъ уроду, —

Тѣшися весною! — и чомужь сумуешь? —

Поглянь въ около — яка днина бѣла!

Птичка у гаю — якъ любо спѣвае,

Пчѣлка весело въ поле побрѣтѣла,

Цвѣтка пахнячй пучки розвивае.

Неплачь же красна, розвесели око!

Глянь въ гай — а кожда птичка занѣме,

Глянь въ небо — въ сонце ясное високо —

Предъ твоимъ личкомъ и сонце стемнѣе.

С Е Л Я Н К И. *)

I.

Ой у поли долина,
А у селѣ новина.

А у селѣ новина,
Кличуть вѣйта до двора.

Иде сотникъ, иде вѣйтъ
И громацкѣй чоловѣкъ.

Взяли раду радити,
Якъ до рекрутъ ловити.

Якъ до рекрутъ ловити,
Кого бы ту имити.

Зловимо мы Петруся,
Бо Петрусь е сирота.

Оддамо мы сироту,
Тай ся збудемъ клопоту. —

Я въ дѣвчины ночувавъ,
Тай нѣчогомъ нечувавъ. —

*) Тѣ думки передала ми устно моя мама.

Петрусева сестра вчула,
Песрусеви знати дала.

Утѣкайже Петрусю,
Бо до рекрутъ возьмутъ тя;

Бо до рекрутъ возьмутъ тя,
До циркулу владуть тя.

Едентъ чобѣтъ на нозѣ,
А другій ще у руцѣ.

Втѣкавъ же я безъ сѣны,
Тамъ сотники засѣли.

А я зъ сѣней въ комору —
А сотники за мною.

Я зъ комори въ столоду,
И сотники за мною.

Я зъ стодали та у стрѣпъ —
Впавъ на мене житный снопъ.

Взяли мене знимати,
Назадъ руки вязати.

Ведутъ мене безъ село,
Грають менѣ весело.

Ведутъ мене до двора,
Тамъ вже стойка готова.

Штири хлопы варты давъ,
Щобъ я молодъ невтѣкавъ.

Везуть мене зо двора ,
Чекай вѣйте, най стану!

Най тютюну накладу
И зъ людьми ся зобачу, —

Везуть мене у браму,
Чекай вѣйте, най стану,

Най си файку запалю ,
Всѣмъ ся людямъ поклоню;

А вѣйтъ ся змилосердивъ ,
И конѣ застановивъ.

Я си файку запаливъ ,
Всѣмъ ся людямъ поклонивъ.

Штири хлопы варты давъ ,
До циркулу обѣславъ.

Ведуть мене до мѣры ,
Я ще тому невѣривъ.

Ставлять мене въ куточку ,
Скидай штаны, *) сѣрочку!—

Кажуть менѣ : буде злуть!
Менѣ слезы зъ очей йдутъ.

Даютъ менѣ катанки
И чорніи чижмаки,

Й черевикі на ноги —
Будьте люде здорови!

*) Ч. Читателькѣ простятъ тоє слово.

II.

Загуду я, загуду —
Я въ томъ селѣ небуду;
Бо въ томъ селѣ вороги
Довкола мя облягли.
Нѣцъ неробячь, йно судячь —
Та все о мнѣ говорятъ, —
Що невмѣю робити,
Не маю въ чѣмъ ходити.
Нежурѣтъ ся вороги,
Непсуйте си головы,
Бо я вмѣю робити,
И маю въ чѣмъ ходити. —
Ой выйду я на гору,
Подивлюся въ долину.
А въ долинь калина,
Моей мамы могила.
Припавъ же я до гробу:
Иди мамо до дому —
Лишилась мя на бѣду,
Самась пѣйшла въ слободу.
Съ кимѣсь сыну ту прійшовъ?
Цы зъ хмарою, цы зъ дощомъ?

Нѣ зъ хмарою нѣ зъ дощомъ,
Но зъ доброю долею.
Нди сыну до дому,
Неробими сорому;
Немалымъ ты одбйшла,
Хоть на слободу мь пбйшла.
Не зъ малу мь ты лишила,
Робити мь ты навчила.
Роби сыну, що знаешъ,
Бо ты мамы немаєшъ.
Роби сыну, якъ люде,
Бо вже мамы й nebude.

III.

Ой вы скриповый изъ ваоленъка,
А вы кблочкй зъ руты,
Якъ заграете вы въ Золочевъ
На всюю землю чути.

Въ субботу ввечеръ, въ субботу ввечеръ
До рекрутбъ забрали,
Въ Недѣлю рано, по службѣ Божой
До замку ихъ бдали.

Котрй богатй, котрй богатй,
Тй ся повикупляли;
Котрй убогй, родомъ немногй,
Тй ся позбставляли. —

Ой вырву же я рожову квѣтку
Та пушу по Дунаю,
Ой плыни, плыни, рожова квѣтко,
Де я родину маю.

Выйшла сестронька за воротонька
На Дунай воды брати,
Якже узрѣла рожову квѣтку
Взяла ревню плакати.

Знатись сестронько, знатись рѳдненька
Три лѳта хорувала,
Що на Дунаю, та на бистренькомѳ
Зѳ рожи квѳтка зѳвѳла.

Нехоруваламѳ, мѳй братѳненьку,
Анѳ дня, нѳ годины,
Но дѳсталамѳ ся вѳ лихїи руки
Невѳрної дружины.

Ой выйдужьно я та на гороньку,
Стану я си й выгукну,
Приѳдь де мене рѳдино моя,
Бо ся зѳ жалю распукну:

Ой выйду же я та на гороньку
Зеленьцю пѳдливати,
Якѳ ся изѳде рѳдѳ изѳ рѳдонькомѳ,
Радѳ бы си погуляти.

Теперь мы собѳ рѳдѳ изѳ рѳдонькомѳ
Ту собѳ погуляймо;
Вѳ чужѳй сторонѳ, вѳ чужѳй сторонѳ
О бѳдѳ занехаймо.

IV.

Дубъ на дуба похилився ,
Сынъ на матѣрь розгнѣвався :
Иди си мамо одъ мене ,
Буду мати гостѣ въ себе .
Будуть кумы далекіи ,
И сусѣды богатіи ,
Моя жѣнка въ кармазинѣ ,
А ты, мати, — въ сѣрачинѣ .
Продай сыну сѣрачину ,
Купи й менѣ кармазину .
Иди си мамо до броду ,
Твоя дочка бере воду .
Пойшла мати плакаючи ,
Своей донѣ питаючи .
Йно до броду дохожае ,
Зѣ доненькою ся здыбае .
А дежъ ты мамо бувала ,
Що я тебе невыдала ?
Въ сынонькамъ я , доною , була ,
Лихую тамъ долю мама .

И тяженькомъ му робила ,
И сыновимъ невгодила.
Тыжь и въ мене не угодишьъ , —
Менѣ свѣта укоротишьъ . —
Буду доню вгажувати ,
Хату й сѣни замѣтати ,
Хату й сѣни замѣтати ,
И дитину колисати .
Мати въ дочки прибуває . —
Сынъ за нею приѣжджае :
Вернися мамо до мене ,
Скаравъ мене Богъ за тебе
Блиснувъ ясный зъ хмаронький грѣмъ ,
Тай ударивъ на мѣй дѣмъ .
Забивъ жѣнку и дитину
И фортуны половину —
Забивъ жѣнку молодую
И дитину маленькую .
Непѣйду сыну до тебе ,
Малажбо я кривду въ тебе .
Я то тяженько робила ,
Тобѣ й жѣнцѣ невгодила .

ПРИПИСКИ
до „Рускіи сердца.“

- 1) Хутѳръ — козацкій двѳръ.
 - 2) Днѳперъ — славна на Украинѳ рѳка, котра впливає въ чорне море.
 - 3) Бураковати — въ бѳдѳ зѳ мѳсця на мѳсце по межѳ людьми скитатися.
 - 4) Чайки — обширній човна.
 - 5) Байракъ — байраки — долина зарослена хашами.
 - 6) Алля! — Тымъ словомъ заохочують себе Турки до ѳдваги, до хоробрости.
 - 7) Бандуриста — або кобзарь — спѳвакъ граючій на бандурцѳ або кобзѳ; бандурка е инструментъ зѳ струнами цѳлкомъ подѳбный до гитары.
 - 8) Сѳчь — головное мѳсце перебуваня козаковѳ, оно лежало за порогами Днѳпровыми — ѳтси: Запорожскій козаки.
 - 9) Хотячи вѳрно ѳддати выговорѳ чарѳвницѳ, употребивъ я: ш. ч. ж. де стоить въ выговорѳ звyklѳиѳ: с. ц. з.
 - 10) Босѳбръ — тиснина морска, надъ котрою лежить Цароградъ, або по стародавньому: Византія.
 - 11) Тюрма — вязниця, вежа съ пѳдземными льохами.
-

О Ш И Б К И.

Стор. II. съ початку зацвили --- мае бути, зацвили.

